

Trygghet och delaktighet på daghem

Idéer till en verksamhetsguide för Dagisfred

Nina Byggningsbacka

Frida Hanner

Lotta Jakobsson

Matilda Nousiainen

Paulina Sundin

Examensarbete för Socionom (YH)- examen

Utbildningsprogrammet för det sociala området

Åbo 2016

EXAMENSARBETE

Författare: Nina Byggningsbacka, Frida Hanner, Lotta Jakobsson, Matilda Nousiainen, Paulina Sundin

Utbildningsprogram och ort: Utbildningsprogrammet för det sociala området, Åbo
Inriktning/alternativ/Fördjupning: Socialpedagogiskt arbete bland barn och familjer
Handledare: Susanne Davidsson och Gunilla Björklund

Titel: Trygghet och delaktighet på daghem- Idéer till en verksamhetsguide för Dagisfred

Datum 9.5.2016 Sidantal 42

Bilagor 5

Abstrakt

Syftet med det här examensarbetet är att samla idéer till en verksamhetsguide för Dagisfred. Dagisfred är ett projekt startat av Folkhälsans förbund rf och under år 2016 utvecklar Folkhälsan konceptet Dagisfred och samarbetar med studerande vid yrkeshögskolan Novia. Målet med Dagisfred är att ytterligare stärka daghemmens arbete med respekt, delaktighet och trygghet. De mest relevanta begreppen i detta arbete är delaktighet och inflytande.

För att få fram idéer till verksamhetsguiden har besök till ett samarbetsdaghem gjorts, och för att få fram barns och pedagogers tankar och åsikter har Folkhälsan utvecklat två verktyg som har använts för att genomföra detta. En Dialogduk för daghemmets personal och Spelet för Dagisfred för barnen, som skribenter från detta examensarbete varit med och dokumenterat användningen av. Efter att resultaten från användningen av dessa verktyg och examensarbetets teori har analyserats, har skribenterna arbetat fram idéer som kommer att sammanställas till en verksamhetsguide.

Som slutsats efter användningen av dessa verktyg kan skribenterna konstatera att de fungerar bra för att ta till vara barnens och personalens tankar, åsikter och idéer. Verksamhetsguiden kommer att stöda daghem att implementera Dagisfred på den egna enheten.

Språk: Svenska

Nyckelord: Delaktighet, Dagisfred, trygghet

OPINNÄYTETYÖ

Tekijät: Nina Byggningsbacka, Frida Hanner, Lotta Jakobsson, Matilda Nousiainen, Paulina Sundin

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Det sociala området, Turku

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Socialpedagogiskt arbete bland barn och familjer

Ohjaajat: Susanne Davidsson ja Gunilla Björklund

Nimike: Turvallisuus ja osallisuus päiväkodissa- Ideoita Päiväkotirauhan oppaaseen/ Trygghet och delaktighet på daghem- Idéer till en verksamhetsguide för Dagsifred

Päivämäärä 9.5.2016 Sivumäärä 42

Liitteet 5

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on keksiä ideoita Folkhälsanin aloittamaan hankkeeseen, jonka tavoitteena on luoda päiväkotirauhaa käsittelevä toimintaopas. Toimintaoppaan tavoitteena on vahvistaa lasten osallisuutta päiväkodissa, eli huomioida heidän ajatuksiaan ja toiveitaan päiväkotitoimintaan liittyen sekä huomioida lasten turvallinen kasvuympäristö.

Tärkeimpänä käsitteenä tässä opinnäytetyössä on lasten osallisuus. Ideoiden saamiseksi osa kirjoittajista on vierailut yhteistyöpäiväkodissa. Jotta lasten ja aikuisten ajatukset ja mielipiteet on saatu selville, on Folkhälsan kehittänyt kaksi työkalua tätä selvitystyötä varten.. Työkalut ovat Dialogduk päiväkodin työntekijöille ja Spelet för Dagsifred lapsille. Näiden pelien avulla saatiin selville lasten ja aikuisten ideoita ja ajatuksia päiväkotirauhasta, joiden perusteella kirjoittajat keräsivät ideat toimintaoppaaksi.

Kirjoittajien mielestä työkalut, Dialogduken ja Spelet för Dagsifred, toimivat hyvin ja niiden avulla saadaan pedagogien ja lasten ajatuksia ja mielipiteitä selville. Tämän oppaan on tarkoitus olla avuksi päiväkodeille, jotka voivat sen avulla alkaa kehittää Päiväkotirauhaa omassa päiväkodissaan.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: Osallisuus, Dagsifred, turvallisuus

BACHELOR'S THESIS

Author: Nina Byggningsbacka, Frida Hanner, Lotta Jakobsson, Matilda Nousiainen, Paulina Sundin

Degree Programme: Degree Programme in Social Services, Turku

Specialization: Socialpedagogiskt arbete bland barn och familjer

Supervisors: Susanne Davidsson and Gunilla Björklund

Title: Safety and participation at nurseries- ideas for a guide with activities for Dagsifred/ Trygghet och delaktighet på daghem- Idéer till en verksamhetsguide för Dagsifred

Date 9.5.2016 Number of pages 42

Appendices 5

Summary

The purpose of this bachelor's thesis is to collect ideas for an activity guide for the project Dagsifred. The project was initiated by Folkhälsans förbund r.f. and during 2016 Folkhälsan is developing the concept of Dagsifred by cooperating with students from Novia University of Applied Sciences. The goal of the project is to further strengthen nurseries work with respect, participation and safety. The main focus of this bachelor's thesis was children's participation and influence in nurseries.

Ideas for the activity guide are collected by obtaining children's and educators thoughts and opinions about Dagsifred. To be able to do this Folkhälsan has developed two instruments, Spelet för Dagsifred and Dialogduken. Spelet for Dagsifred is a game for children and Dialogduken is for the staff. The students have documented the use of these instruments at the nursery. The result from these documentations has then been analyzed. Based on the analysis of the result and the bachelor's thesis theory the students have developed ideas that will be compiled to an activity guide.

The results show that the instruments work well in use of collecting thoughts and opinions from the children as well as educators. The activity guide will support nurseries to achieve Dagsifred.

Language: Swedish

Key words: Participation, Dagsifred, safety

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och frågeställning.....	2
3	Metod	3
3.1	Samarbetsdaghem.....	4
3.2	Dialogduk och Spelet för Dagisfred	5
3.3	Dokumentation av Spelet för Dagisfred och Dialogduken	7
3.4	Etiskt förhållningssätt vid barn som medforskare.....	11
3.5	Val av litteratur	14
3.6	Innehållsanalys	15
4	Barn som medkonstruktörer av sitt liv.....	16
4.1	Barns delaktighet och inflytande från ett barns perspektiv.....	16
4.2	Dialog och språkutveckling	18
4.3	Vikten av samspel och empatisk förmåga i relationer.....	21
5	Resultat och analys.....	25
5.1	Spelet för Dagisfred	26
5.2	Dialogduken.....	31
6	Idéer till verksamhetsguide	35
7	Avslutande diskussion.....	37
	Källförteckning	40

Bilageförteckning

Bilaga 1	Spelet för Dagisfred
Bilaga 2	Handledning för arbetet med Dagisfredens Dialogduk
Bilaga 3	Dialogduk för Dagisfred
Bilaga 4	Verksamhetsplan för Dagisfred
Bilaga 5	Artikelöversikt

1 Inledning

Att på daghem arbeta med respekt, delaktighet och trygghet är viktigt för att alla barn på daghemmet skall känna att det är roligt att gå dit, trivas och inte känna sig utanför. Dagsifred är ett delprojekt i projektet Kompisväskan-för goda relationer på daghem och målet med Dagsifred är att ytterligare stärka daghemmens arbete med respekt, delaktighet och trygghet. Folkhälsan samarbetar under år 2016 med studerande från det sociala området vid Yrkeshögskolan Novia och några samarbetsdaghäm i Svenskfinland för att utveckla och implementera konceptet Dagsifred.

Det här examensarbetet är skrivet av fem socionomstuderande vid Yrkeshögskolan Novia i Åbo. Alla skribenterna har valt profileringen socialpedagogiskt arbete bland barn och familj med behörighetsgivande studier till barnträdgårdslärare. Uppgiften i projektet är att arbeta fram idéer till en verksamhetsguide för Dagsifred. Inom projektet Dagsifred finns det även två andra grupper som arbetar med samma uppgift. Slutresultatet från alla tre arbeten sammanställs sedan till ett dokument som presenteras för beställaren, Folkhälsans förbund. Studerande har inte som uppgift att göra en design för verksamhetsguiden utan endast att komma fram med idéer till den. Val av projekt föll naturligt för samtliga skribenter eftersom projektets syfte och målsättning stämde överens med vår barnsyn och hur vi tycker att man skall arbeta med barn. Vi tycker att när man arbetar med barn är det viktigt att bekräfta barnens tankar och åsikter och låta barnens röster bli hörda, på så sätt blir barnen delaktiga och trygga.

Folkhälsan är en social- och hälsovårdsorganisation som fokuserar på att arbeta med hälsofrämjande aktiviteter för befolkningen i hela Svenskfinland, samt social- och hälsovårdsservice och forskning. Målet med Folkhälsans verksamhet är att arbeta för folkhälsans främjande. Dagsifred är ett delprojekt av Kompisväskan, som utformats av Folkhälsan, för att inspirera och motivera till mobbningsförebyggande arbete bland småbarn. Kompisväskan finns till för att ge information till personalen på daghem, vårdnadshavarna, studerande och övriga som är intresserade av mobbningsförebyggande arbete. Meningen med användningen av Kompisväskan är att kamratrelationerna på daghem skall stödjas, och att stärka barnens positiva relationer till varandra och få relationerna att bli meningsfulla. Materialet visar hur man kan stöda barnen och vägleda dem till en god relation med jämnåriga. (Folkhälsan, 2015a; Folkhälsan, 2015c).

Folkhälsan har i många år varit med och koordinerat Skolfreden, som varje år utlyses i en skola någonstans i Finland. En verksamhetsguide med idéer om hur man kan arbeta kring Skolfred under skolårets gång utvecklas också. Elevernas deltagande i arbetet med verksamhetsguiden är avgörande för att Skolfreden alls skall kunna genomföras. (Folkhälsan, 2016h). Skolfreden har även utvidgats till förskolorna. I finska förskolor utlyses Eskarirauha årligen, som utgår från samma idéer som Skolfreden. Målet med Eskarirauha är att förebygga mobbning i förskolan. Verksamheten går ut på att förskoleeleverna tillsammans med pedagogerna utarbetar en plan för att förebygga mobbning och under årets gång arbetar man utgående från denna plan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, u.d.). Dagisfred utgår från samma idéer som Skolfreden och Eskarirauha, det vill säga man vill arbeta för att varje barn skall kunna trivas och känna sig tryggt i skolan/ på daghemmet. Att eleverna är delaktiga i skolfreden är viktigt, och även i Dagisfred vill man lyfta fram barnens delaktighet (Se Bilaga 4). (Folkhälsan, 2016h).

En nätverksträff inom småbarnspedagogik för professionella ägde rum den 8.2.2016 i Korsholm, i vilken studerande från Novia och personal från samarbetsdaghemmen deltog. Under nätverksträffen introducerades verktygen Dialogduken och Spelet för Dagisfred, de verktyg som Folkhälsan har utvecklat för arbetet med Dagisfred. Dialogduken är ett verktyg vars syfte är att väcka reflektion och diskussion om Dagisfred bland pedagoger, medan Spelet för Dagisfred i sin tur är ett verktyg som skall göra barnen delaktiga i arbetet med Dagisfred. Barnen på samarbetsdaghemmen som deltar i projektet är i åldern tre till sex.

Dagisfreden utlyses senare i år på samma dag som Skolfreden, det vill säga den 23.8.2016. Dagisfreden kommer officiellt att utlysas på ett daghem i Svenskfinland, men alla samarbetsdaghem kan även ordna en egen Dagis-fredsfest. Den här festen planeras av barnen då de spelar Spelet för Dagisfred, och av daghemmens personal och studerande från samarbetsparten yrkeshögskolan Novia. Festen kan även ses som ett utvärderingstillfälle för de studerande och personal, för att göra barnen delaktiga och utvärdera spelet såväl som festen och Dagisfred överlag.

2 Syfte och frågeställning

Syftet med det här examensarbetet är att samla verksamhetsidéer till det nya konceptet Dagisfred genom att samarbeta med barn och pedagoger. De här idéerna kommer sedan att sammanställas till en verksamhetsguide som stöd i arbetet med Dagisfred. I

examensarbetet fokuseras det på följande frågeställning: Hur kan man ta tillvara barns och pedagogers tankar och idéer om Dagisfred med hjälp av Spelet för Dagisfred och Dialogduken?

Valet av frågeställning gjordes utifrån Folkhälsans direktiv om hur de önskade att projektet skulle genomföras. Då syftet är att samla idéer till en verksamhetsguide valdes det att fokuseras på hur man tar tillvara barns och pedagogers tankar och åsikter vid användning av verktygen. Frågeställningen valdes på grund av att man med projektet fokuserar på att arbeta med barns delaktighet och hur man rent praktiskt skall genomföra det.

Eftersom syftet är att samla idéer till verksamhetsguide för Dagisfred och eftersom Dagisfred handlar om respekt, delaktighet och trygghet, har vi i detta examensarbete fokuserat på teori som berör dessa begrepp. Genom att fokusera på teori om dessa ämnen, kan man sedan samla idéer till verksamhetsguiden, som har utgångspunkt i de centrala begreppen för Dagisfred. Delaktighet och inflytande är de begrepp vi fokuserat mest på, då vi anser att både delaktighet och inflytande bygger på respekt och trygghet. Om man medvetet arbetar för delaktighet och trygghet kommer respekt naturligt, när man respekterar barnens åsikter och ger barnen möjlighet att vara delaktiga.

3 Metod

Folkhälsans förbund r.f. är beställare av examensarbetet, och därför är det till en ganska stor utsträckning Folkhälsan som har gett direktiv om hur de önskar att skribenterna skall gå tillväga. Tillvägagångssättet var alltså förutbestämt av Folkhälsan, eftersom de utvecklat Dialogduken och Spelet för Dagisfred som verktyg för att samla idéer till en verksamhetsguide. Datainsamlingen sker alltså med verktygen Spelet för Dagisfred och Dialogduken samt teori från vetenskaplig litteratur. Dataanalysmetoden som används utgår från principerna för innehållsanalys.

Examensarbetet är på flera olika plan samarbetsbaserat. Samarbete i skrivprocessen sker mellan skribenterna till detta arbete, såväl som samarbete med de andra grupperna inom Dagisfred-projektet, Folkhälsans förbund r.f. och samarbetsdaghemmet. Arbetet med Dagisfred är ett projektarbete och ett kännetecken för projektarbete är att det är ett samarbetsbaserat engångsarbete. Andra kännetecken för ett projektarbete är att det är problemorienterat, tidsbegränsat och resultatriktat. (Andersen & Schwencke, 2013, s. 11). Examensarbetet fokuserar på ett problem: att samla idéer till en verksamhetsguide för

Dagisfred och arbetet är även tidsbegränsat och resultatnriktat då vi styrs av examensarbetsprocessen samt beställarnas tidsplan.

Förutom att arbetet är ett projektarbete, handlar det även om implementering. Det finns ingen direkt definition på vad implementering är, men det brukar beskrivas som att genomföra, förverkliga, införa, applicera eller sätta i verket. Med andra ord betyder implementering att ta en idé eller ett forskningsresultat och förverkliga idén i praktiken. (Nilsen & Roback, 2010, s. 51-52). I samarbete med Folkhälsan kommer idén om Dagisfred att förverkligas. Verksamhetsguiden som arbetas fram av Novia-studeranden kommer att vara ett hjälpmedel för att daghem i Svenskfinland skall kunna arbeta med och förverkliga Dagisfred i praktiken. Det här examensarbetet har alltså en betydelsefull del i implementeringen av Dagisfred.

I det här kapitlet beskrivs tillvägagångssättet för arbetet. Kapitlet inleds med en beskrivning av examensarbetets samarbetsdaghem, följt av en beskrivning av Dialogduken och Spelet för Dagisfred samt hur datainsamlingen har gått till. Sedan följer ett avsnitt om hur forskningsetiken beaktats, hur val av litteratur gjorts och principerna för innehållsanalys.

3.1 Samarbetsdaghem

Inom projektet delades skribenterna in i tre grupper som sedan tilldelades varsitt samarbetsdaghem där studerande får vara med när Spelet för Dagisfred och Dialogduken används. Samarbetsdaghemmen hade i förväg kontaktats av Folkhälsan med en förfrågan om att vara samarbetsdaghem för Dagisfred. Samarbetsdaghemmet för det här examensarbetet är Folkhälsans daghem i Vasa.

Folkhälsans daghem i Vasa är sedan år 2011 ett hälsofrämjande daghem. Ett hälsofrämjande daghem har varit med i en arbetsprocess som tar ungefär ett år. Denna arbetsprocess består av olika fortbildningstillfällen, handledning och dokumentering. Mer specifikt används en 5-stegsmodell som består av fem delar; vision, prioritering, handlingsplan, förverkligande och till sist utvärdering och certifiering. När ett daghem har genomgått alla dessa steg, klassas det som ett hälsofrämjande daghem vilket betyder att arbetet sker med det friska i fokus. Målet med att vara ett hälsofrämjande daghem är att stärka delaktighet, relationer, trygghet, arbetsglädje, ansvarstagande, levnadsvanor och självkänsla bland såväl barn som personal. Verksamheten arbetar med egenvårdarmodellen

och smågruppsverksamhet. Deras fokus är förutom det friska även den sociala och emotionella hälsan, kost samt jämställdhet. Verksamheten är även mobbningsförebyggande, och daghemmet har en plan för mobbningsförbyggande arbete. (Folkhälsan, 2015b; Folkhälsan, 2015d).

Ett tyngdpunktsområde i daghemmets verksamhet är trygghet. När barnen är trygga, fungerar även allt annat och därför är trygghet grunden för all verksamhet. Att arbeta med delaktighet är däremot relativt nytt i verksamheten, men personalen har allt mera börjat ta med barnen i planeringen av verksamheten. Till exempel har barnen fått vara med och fundera på hur de vill fira Valborg på daghemmet. På daghemmet har man alltså redan inlett arbetet med trygghet och delaktighet, åtminstone till en viss del.

Skribenterna fick träffa en av daghemmets pedagoger under nätverksträffen i Korsholm. Efter nätverksträffen stannade studerandena kvar en stund för att tillsammans med Folkhälsans representanter och pedagogen från samarbetsdaghemmet sammanfatta dagen och fundera på hur man skulle gå vidare. Det bestämdes att två av skribenterna kommer att åka till daghemmet och dokumentera Spelet för Dagisfred och Dialogduken vid flera olika tillfällen. På grund av att avståndet till daghemmet var långt, var det bara möjligt för två av skribenterna att besöka daghemmet, eftersom resekostnaderna annars skulle ha blivit så höga för beställarna.

På daghemmet finns det sex femåringar, och det är med femåringarna som daghemmet önskar att arbetet med Spelet för Dagisfred skall ske. Pedagogen valde att endast arbeta med femåringarna i gruppen, då de enligt henne var mest lämpade att delta i spelet. Eftersom förskolebarnen på daghemmet börjar skolan till hösten, tyckte pedagogen inte att de skulle delta i spelet och planeringen av Dagis-fredsfesten då de inte skulle kunna delta i den. Femåringarna kommer att kunna vara med också i augusti när Dagisfred utlyses.

3.2 Dialogduk och Spelet för Dagisfred

Inom projektet finns det två verktyg som Folkhälsan har utvecklat för arbetet med Dagisfred. De här två verktygen är Dialogduken och Spelet för Dagisfred. Dialogduken är ett verktyg som ska skapa dialog bland personalen på daghemmet medan Spelet för Dagisfred är en typ av dialogduk för barnen. Tanken är att personalen på daghemmet kan spela Spelet för Dagisfred med barnen och sedan kan barnens tankar som dokumenteras under spelets gång fungera som grund för arbetet med Dialogduken.

Dialogduken och Spelet för Dagisfred används i detta examensarbete som datainsamlingsmetoder. Dialogduken och Spelet för Dagisfred är inte regelrätta datainsamlingsmetoder enligt litteratur inom forskningsmetodik, men trots det är det frågan om kvalitativa metoder. Kännetecknande för en kvalitativ datainsamlingsmetod är att den är tidskrävande och dessutom sker informationen och datainsamlingen i växelverkan, forskaren går alltså i ”möte med data”. Avsikten med kvalitativa metoder är att försöka karakterisera något fenomen. (Olsson & Sörensen, 2011, s. 131). Eftersom Dialogduken och Spelet för Dagisfred inte är några regelrätta datainsamlingsmetoder, används begreppet ”verktyg” istället för metod.

Dialogduken är ett verktyg som de professionella använder sig av och tanken är att man gruppvis skall samlas och arbeta med en duk som innehåller olika uppgifter och frågor. Gruppen skall följa de instruktioner som står på duken och föra en dialog om de frågor som finns. Gruppen som arbetar med dialogduken skall vara liten, fyra till sex personer. Alla gruppmedlemmar bör vara aktiva och involverade och bidra till diskussionen såväl som till dialogen. Det är inte resultatet av det som diskuteras som är det viktiga, utan dialogen och diskussionen som uppstått för att komma fram till resultatet. (Wahlström, u.d.; Folkhälsan, 2016f).

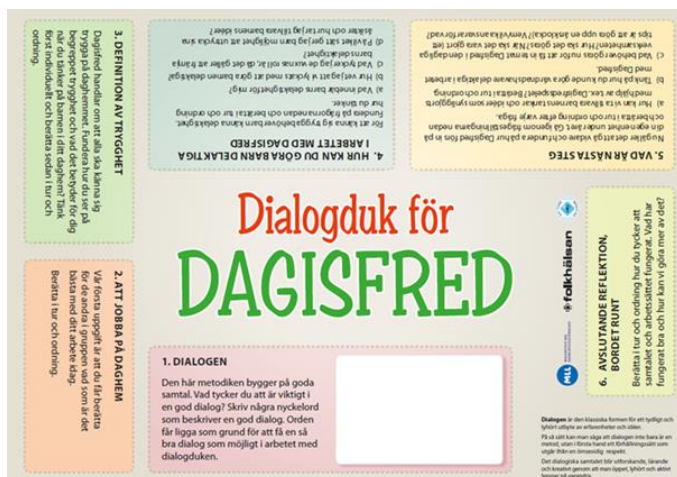

Bild 1. Dialogduk för Dagisfred

Den dialogduk (se Bilaga 3) som Folkhälsan har utvecklat för arbetet med Dagisfred innehåller sex olika frågeområden. Dessa områden är: dialogen, att jobba på daghem, definition av trygghet, hur kan man göra barn delaktiga i arbetet med Dagisfred, vad nästa steg är och avslutande reflektion. Instruktionerna, uppgifterna och frågorna är skrivna med text som är vänd utåt, vilket betyder att alla deltagare i gruppen kommer att i tur och ordning läsa och förklara en uppgift åt de övriga deltagarna. Avsikten med att arbeta med

Dialogduken är att skapa en ökad förståelse för Dagisfred och visa hur man på den egna enheten kan jobba för en trygg gemenskap och en förstärkt vi-känsla. Dessutom kan man med hjälp av Dialogduken skapa ett koncept för hur man kan jobba kring temat Dagisfred tillsammans med barn, föräldrar och kollegor på den egna enheten eller i den egna barngruppen. (Folkhälsan, 2016f; Folkhälsan, 2016g).

Spelet för Dagisfred (se Bilaga 1) är i sin tur ett spel som har utvecklats för att användas med barn för att lyfta fram och låta dem uttrycka sina tankar och känslor och göra dem delaktiga i arbetet med Dagisfred. Spelet skall spelas med fyra barn åt gången och en vuxen som dokumenterar och handleder. Det finns fyra olika teman med frågor som barnen får svara på i tur och ordning. Vid varje tema finns det ett kompismonster som ställer en fråga åt barnen. De fem kompismonstren heter Figge, Affo, Lukki, Carro och Prisse.

De olika teman som behandlas i spelet är; vad som gör att barnen trivs på daghemmet, vad de tycker att man kan göra om man blir ledsen, vad man tillsammans kan göra för att visa andra på daghemmet att man bryr sig om dem och planering av vad barnen tycker skulle vara en rolig Dagis-fredsfest. Den vuxne läser instruktionerna och frågorna för barnen samt dokumenterar barnens svar. Barnens svar och det som de planerat kan sedan användas i arbetet med Dialogduken. (Folkhälsan, 2016e).

Bild 2. Spelet för Dagisfred

3.3 Dokumentation av Spelet för Dagisfred och Dialogduken

Datainsamlingen utfördes alltså med hjälp av Spelet för Dagisfred och Dialogduken. Studerande samlade in data genom att vara med vid tillfällena när verktygen användes och då dokumentera vad barnen respektive personalen sade. Samarbetsdaghemmet besöktes vid

tre olika tillfällen. Kvällen innan första besöket ordnades på daghemmet ett möte där en representant från Folkhälsan informerade om Dagisfred åt hela personalen, för att alla på daghemmet skulle vara insatta i vad Dagisfred innebär.

Alla tre besök till samarbetsdaghemmet gjordes av samma studerande. Detta på grund av praktiska arrangemang och för att barnen skulle ha en möjlighet att hinna bli bekanta med och känna sig trygga med dem. Vid de två första besöken till samarbetsdaghemmet var studerande med och dokumenterade när barnen och en pedagog spelade Spelet för Dagisfred. Det gjordes även ett tredje besök då studerande dokumenterade när personalen arbetade med Dialogduken. Målet med besöken till samarbetsdaghemmet var att dokumentera idéer som kan vara till nytta för utvecklandet av verksamhetsguiden för Dagisfred.

Vid de två tillfällen när Spelet för Dagisfred spelades, var det en pedagog som var bekant med barnen som spelade med dem för att barnen skulle känna sig trygga. Dessutom kände pedagogen barnen och hade då lättare att förstå barnens svar. Studerande var med och dokumenterade det som sades. Som redan nämnts, var det samarbetsdaghemmets femåringar som spelade Spelet för Dagisfred. I anvisningarna för Spelet för Dagisfred står det att fyra barn skall spela spelet, men eftersom det vid båda dokumentationstillfällen var fler än fyra barn med och spelade, användes inte spelplanen. Istället användes en ”berättarsten” som barnen fick hålla i när det var deras tur att svara. ”Berättarstenen” hade använts i andra sammanhang på samarbetsdaghemmet så barnen var bekanta med detta. Vid båda tillfällena var det samma barn som spelade. Vid det första tillfället spelade sex barn medan det vid det andra tillfället bara var fem då ett av barnen inte var närvarande den dagen.

Under nätverksträffen i Korsholm, som två av skribenterna deltog i, fick skribenterna titta på när deltagarna i nätverksträffen testade på att använda Spelet för Dagisfred och Dialogduken. Då framkom speciellt en sak angående Spelet för Dagisfreds uppbyggnad som var viktigt att tänka på, och det var att den andra frågan i spelet består egentligen av två separata frågor. Ifall pedagogen som läser upp frågan inte är medveten om detta kan det leda till förvirring. Därför kontrollerade skribenterna vid besöken att pedagogen som spelade spelet tillsammans med barnen var medveten om detta innan spelet inleddes.

Skribenterna hade inför besöken på samarbetsdaghemmet förberett sig genom att noggrant sätta sig in i instruktionerna för hur verktygen skall användas och genom att skriva ner alla

frågorna i Spelet för Dagsfred/Dialogduken för att smidigt kunna dokumentera det som sades. Genom att på förhand strukturera anteckningarna blev också dokumentationen mera tillförlitlig eftersom skribenterna gick systematiskt tillväga. Vid tillfället då Dialogduken dokumenterades bad skribenterna även om lov att få spela in samtalet för att kunna få med så mycket information som möjligt och undvika feltolkningar. Att spela in samtalet bidrog även till en trygghet för skribenterna då samtalet fanns inspelat, ifall de skulle missa någon del eller inte hinna anteckna allt som sades och dokumentationen blev därmed också mera tillförlitlig. Skribenterna var även beredda på att dokumentera eventuella kommentarer om Dagsfred, ifall sådana skulle komma upp i andra sammanhang än vid själva speltillfällena.

Skribenterna fokuserade på att lyssna på vad deltagarna sade och på vad de svarade på frågorna. Det var inte det viktigaste att dokumentera vem som sade vad, utan fokus var på svaren. Innan dokumentationstillfällena på samarbetsdaghemmet analyserade skribenterna de olika frågorna och frågeområden i verktygen och tematiserade frågorna. Därför fokuserade studeranden vid dokumentationen speciellt på de teman som hittats i frågorna. De teman som arbetades fram utgående från frågorna i Spelet för Dagsfred var: Trygghet, Minskad trygghet, Samspel och empati och Delaktighet. De här fyra teman hade på förhand kopplats till frågorna i spelet.

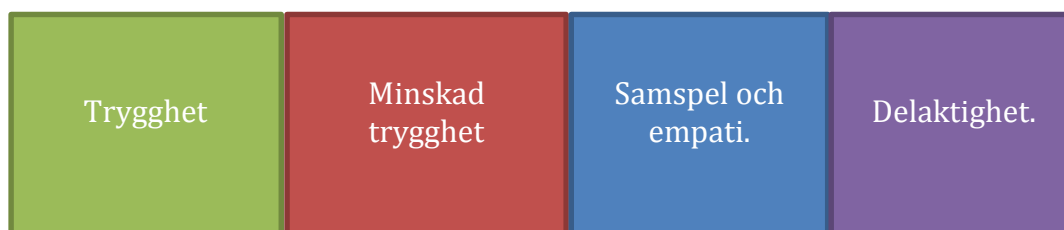

Bild 3. Tematisering av frågorna i Spelet för Dagsfred.

Spelet för Dagsfred består av fyra frågor och på den första frågan funderade barnen på vilka faktorer som får dem att trivas på daghemmet. Den frågan handlar alltså om vad som enligt barnen bidrar till ett tryggt daghem. Den andra frågan i spelet är egentligen tvådelad. I första delen av frågan får barnen fundera på om de har några tips på vad kompismonstret Lukki kan göra om han känner sig ledsen när han är på dagis. Den frågan handlar indirekt om samspel och empati då barnen skall sätta sig in i Lukkis situation. Även den tredje frågan handlar om temat samspel och empati. Barnen får fundera på hur man enligt dem visar att man bryr sig om varandra. Frågan ger alltså svar på vad barnen har för tankar om samspel med andra barn och om empati. På den andra delfrågan i fråga två, funderar barnen på om det finns något på dagis som gör dem ledsna. Barnens svar på den frågan visar vad som enligt dem minskar på tryggheten på daghemmet. På den sista frågan får

barnen svara på hur en rolig fest på daghemmet skulle kunna vara. Där får barnen vara delaktiga i planeringen av en Dagensfredsfest genom att ge idéer om vad de skulle vilja göra på festen. Den frågan har alltså temat delaktighet.

Vid dokumentationen av Dialogduken fokuserade studeranden på personalens tankar om följande teman: trygghet, delaktighet och idéer om hur Dagensfred kan förverkligas i praktiken. Dialogduken består av sex olika frågeområden, och de teman som skribenterna valt att fokusera på vid dokumentationen hade valts med tanke på arbetets frågeställning och syfte. På samma sätt som i Spelet för Dagensfred hade varje fråga kopplats ihop med ett tema. Skribenterna valde att fokusera mest på frågorna två till fem då de var mest relevanta för arbetet och tar fasta på tematik som är relevant för examensarbetets syfte, då de berör centrala begrepp i Dagensfred. Frågeområden ett och sex i Dialogduken handlar mera om deltagarnas tankar kring verktygets uppbyggnad, vilket examensarbetets beställare var intresserade av att få information om för att kunna utveckla verktyget. Svaren på dessa frågor kommer dock inte analyseras, utan förmedlas vidare direkt till projektets beställare.

Bild 4. Tematisering av frågorna i Dialogduken

Det andra frågeområdet handlar om vad som är det bästa med att jobba på daghem och det tredje frågeområdet handlar om hur personalen på daghemmet definierar begreppet trygghet och vad trygghet betyder för dem när de tänker på barnen på daghemmet. I dessa frågeområden fokuserade studerande på att dokumentera svar som berör begreppet trygghet och hur personalen på daghemmet ser på trygghet. Det fjärde frågeområdet handlar om begreppet delaktighet och där skall de diskutera vad delaktighet betyder för dem och vilka tankar de har om barns delaktighet på daghemmet. Det femte frågeområdet handlar om hur Dagensfred kan implementeras på den egna enheten och från personalens svar kommer tankar och idéer om hur Dagensfred praktiskt kan genomföras.

På samarbetsdaghemmet hade man bestämt att man skulle arbeta med Dialogduken i samband med ett personalmöte. Åtta personer från personalen var med på mötet och deltog i arbetet med Dialogduken. Förutom sju pedagoger var även en som arbetar i köket med. Pedagogen som spelat Spelet för Dagensfred med barnen, förklarade vad Dialogduken är och hur man skulle gå tillväga. Deltagarna ville inte dela upp sig i mindre grupper, som det

stod att man skulle göra iHandledning för arbetet med Dagsfredens dialogduk (Se Bilaga 2), och därför arbetade alla runt samma Dialogduk.

Som redan nämnts, är arbetets beställare intresserade av att få veta hur Spelet för Dagsfred och Dialogduken fungerade i praktiken. Därför dokumenterade studerande även sådant som berörde verktygens uppbyggnad. Hur verktygen fungerar i praktiken är inte det mest relevanta för det här arbetet, men eftersom det intresserade beställarna var skribenterna förberedda på att också dokumentera eventuella synpunkter eller förbättringsförslag för verktygen. Information och reflektioner om hur verktygen fungerar kommer att förmedlas vidare till beställarna, men behandlas inte i så stor utsträckning i det här arbetet då det inte är så relevant för arbetets syfte.

3.4 Etiskt förhållningssätt vid barn som medforskare

Etik är alltid viktigt inom forskning och bör tas i beaktande för att ett arbete skall få en hög validitet och reliabilitet. Validitet innebär att man i ett experiment eller undersökning faktiskt mäter det som man har avsett att mäta. En förutsättning för en hög validitet är att reliabiliteten är hög. Dock är validiteten inte automatiskt hög bara för att reliabiliteten är hög. Reliabilitet har att göra med resultatets tillförlitlighet. Om man upprepar undersökningen och kommer fram till samma resultat så är reliabiliteten hög. (Kjellberg & Sörqvist, 2011, s. 86, 91; Bell, 2006, s. 117-118). Vid kvalitativa studier är validiteten inte bara insamlingen av data utan den fokuserar även på hela forskningsprocessen. (Patel & Davidson, 2007, s. 103).

Barn som medforskare blir ett allt vanligare fenomen inom forskningsområdet, delvis med påverkan från barnkonventionen som tydliggör barnens rättighet att vara delaktiga och få sin röst hörd. Barn har alltså rätt till att delta i och genomföra forskning. (Johansson & Karlsson, 2013, s.20-21; Bröström, 2012, s. 262). Vid forskning med barn är en del av forskningsetiken att analysera barnens rättigheter (Uusiautti & Määttä (red.), 2013, s. 32). FN:s konvention om barnets rättigheter beskriver fyra viktiga huvudpunkter. De här huvudpunkterna är att alla barn är jämlika, barnets bästa prioriteras vid allt beslutsfattande, barnet har rätt till ett gott liv och att barnets åsikter skall beaktas. (Lapsiasia).

Det som bör poängteras när det kommer till barn och forskning är att de har rätt att ta del av eller genomföra en forskning som främjar deras intressen. Forskningarnas ämnesval skall alltså göras med barnens bästa i åtanke. Barnen skall kunna vara delaktiga så mycket

som möjligt och de skall även ha en chans att ha inflytande på både forskningen och vidare användning av resultatet. (Johansson & Karlsson, 2013, s. 20-21; Bröström, 2012, s. 262). Med andra ord skall forskningen kunna göras av barn, de skall vara aktiva deltagare (Johansson & Karlsson, 2013, s. 29-30; Uusiautti & Määttä (red.), 2013, s. 17). Målet med att allt mer involvera barn som medforskare är att ge barnen en möjlighet att vidga sina vyer och utforska omvärlden (Johansson & Karlsson, 2013, s. 103). Empowerment, det vill säga att stärka en människa genom att göra dem medvetna om sin omvärld och sina villkor, är även ofta målet med att involvera barn. Man vill ge barnen ny kunskap som skall stärka dem inom olika områden, deras deltagande skall hjälpa dem framåt. (Johansson & Karlsson, 2013, s. 84).

Under en forskningsprocess kan det uppstå rollkonflikter. Detta för att man dels vill ta fram ny kunskap, men samtidigt måste arbetet göra gott och inte skada någon. Därför finns det inom vetenskapen en rad etiska principer som måste följas.

Forskningen får inte utsätta människor för psykiskt eller fysiskt obehag eller skada, dessutom har människor som deltar i forskning rätt till integritet och insyn i sina privatliv. Viktigt att komma ihåg är att forskning, ingen skillnad vilken sorts, är etiskt neutral. Andra viktiga aspekter av forskningsetiken är konfidentialitet och sekretess samt tystnadsplikt och anonymitet. Det vill säga att de enskilda individerna som deltar i forskningen skall respekteras, och de skall inte endast respekteras under forskningsprocessen utan även i urvalet av försökspersoner. Forskningsetiken bör alltså beaktas redan i det skedet. Försökspersonen måste få tillräckligt med information och informationen skall ges på ett begripligt sätt. Dessutom behöver försökspersonen få veta vad målet med forskningen är och deltagandet skall alltid vara frivilligt. Dessa forskningsetiska principer skall gälla i alla former av forskning. (Olsson & Sörensen, 2011, s. 78, 84, 92-93 & Bell, 2006, s. 55-58).

Vad gäller själva forskningsprocessen, är det tekniskt sett ingen skillnad på om det är vuxna eller barn som är medforskare. Detta på grund av att i forskning skall metoden/metoderna som används alltid anpassas till såväl forskningen som deltagarnas ålder och kompetens. De allmänna etiska riktlinjerna för forskningsprocesser skall naturligtvis även följas då barn är involverade. Det vill säga barnen, och deras föräldrar, skall ge samtycke till sitt deltagande. Här är det även viktigt att komma ihåg att påpeka att allt deltagande är frivilligt. Frivilligheten gäller även under forskningsprocessen, det vill säga vill något barn inte svara på vissa frågor eller delta i vissa övningar, behöver de inte göra det. Information som ges ut före och under hela forskningsprocessen skall vara

anpassad och ges på ett sådant sätt och på en sådan nivå att barnen förstår. En av de viktigaste sakerna att komma ihåg är dock att barnen och de svar och information som de ger skall behandlas med respekt. Vilket även betyder att de metoder som används i forskningen skall vara metoder som är meningsfulla för barnen. Jämlikhet är av stor vikt, och medforskarna, barnen, skall ses som jämlika med de vuxna. (Johansson & Karlsson, 2013, s. 14-18 & s. 22-25). Kortfattat skall barnen vara medvetna om vad de deltar i, vilken betydelse deras medverkan har och även hur materialet senare kommer användas (Johansson & Karlsson, 2013, s. 94). Forskningsprocessen kan till exempel ske i skolan, på daghem, i lekparken eller i hemmet eftersom de här är miljöer som barnen är vana att vistas i. Det som även är viktigt att komma ihåg när barn skall agera som medforskare är att det är barnen som har ordet och att deras svar inte skall bli styrda av den vuxna som observerar. (Uusiautti & Määttä (red.), 2013, s. 21).

Enligt barnkonventionen bör barns åsikter tas i beaktande, vilket är en del av syftet med det här examensarbetet. Barnkonventionen poängterar även barns rätt att få vara medforskare. Barn som medforskare är med som en del av teorin i det här examensarbetet för att barnen som var med och spelade Spelet för Dagisfred kan anses vara medforskare. Då det här examensarbetet inkluderar barns medverkan, har även barns rättigheter tagits i beaktande i arbetsprocessen. Alla barn som deltog i spelandet hade möjlighet att uttrycka sina tankar och åsikter och dessa dokumenterades utgående från det som barnen svarade. Barnens svar inkluderas inte endast i detta examensarbete utan kommer även användas vid vidare arbete av projektet Dagisfred.

Till den grad som skribenterna hade möjlighet att påverka forskningsetiken i hela arbetsprocessen, har val gjorts utgående från barnens bästa. Exempelvis skedde dokumenteringen av spelandet i en för barnen trygg miljö och aktiviteten störde inte barnens vardag. Före besöket till daghemmet skickades ett fototillstånd ut till en i personalen på samarbetsdaghemmet, så att de hade möjlighet att dela ut tillståndet till barnens föräldrar före barnen skulle spela spelet. Fototillstånd behövdes då bilder skulle tas under spelets gång. Fotona kommer inte användas i detta examensarbete utan eventuellt i ett senare skede av Folkhälsan. När dokumenteringen utfördes på samarbetsdaghemmet tvingades inget barn att vara med och spela Spelet för Dagisfred utan deltagandet var frivilligt. Barnen som har deltagit i Spelet för Dagisfred är anonyma och valet av vilka barn som skulle vara med och spela gjordes av pedagogen.

3.5 Val av litteratur

I examensarbetets teoridel skriver vi om delaktighet, barns perspektiv, dialog och barn som medforskare samt barns empati- och samspels förmåga. Som källor har främst använts böcker som behandlat dessa ämnen, men även vetenskapliga artiklar och rapporter har använts. Sökorden har valts utgående från begrepp som anses vara relevanta för tematiken som skulle tas upp i examensarbetets teoridel. För att få ett mera omfattande och mångsidigt urval av källor och för att öka tillförlitligheten användes sökord på svenska, finska och engelska.

Vi har sökt efter litteratur från biblioteksdataserna Tritonia och Åbo Akademis bibliotek Alma. Vid artikelsökning har databaserna EBSCO och Google Scholar använts. Sökord som vi har använt har varit: barns perspektiv, barns delaktighet, empati, dialog, trygghet, forskningsetik, utvecklingspsykologi, gemenskap, empathy, children, group, research participation, supporting participation, child care, kasvatusvuorovaikutus, lasten yhteisöllisyys och tutkimuseetiikka.

Vid sökning av de vetenskapliga artiklarna användes engelska sökord på grund av att det inte gav några relevanta träffar med svenska sökord. Sökorden som användes var empathy, children, group, research participation, supporting participation och child care. Dessa ord är översatta från de svenska begreppen som det skrivs om i examensarbetets teoridel. Avgränsningar som användes för att hitta mera aktuella källor var att artiklarna skulle vara publicerade från och med år 2010. Träffarna var väldigt varierande, men endast en artikel användes vid varje sökning, detta på grund av att de övriga träffarna inte var relevanta för vårt arbete. Artiklarna som inte valdes, handlade om fel målgrupp eller trots att de handlade om barn var fokus mera på till exempel barn med psykiska problem. De artiklar som används i det här examensarbetet, används främst som bekräftande källor. Artikelöversikten har dokumenterats i tabellformat (Se bilaga 5).

Största delen av källorna i detta examensarbete är böcker. Valet av böcker gjordes utgående från att teorin i böckerna stämde överens med skribenternas egna värderingar samt att utbudet av litteratur som handlade om ämnen som behandlas i arbetet var stort. Till detta arbete har även böcker på finska använts och det material från böckerna som använts har sedan översatts till svenska för att underlätta för läsaren. Sökorden för böckerna gav många relevanta träffar dock har en del valts bort främst på grund av samma orsak som de artiklar som inte användes, alltså de var till exempel mera fokuserade på barn med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning. Även vid sökning av böcker varierade

målgrupperna, det kom exempelvis många resultat om barn i skolåldern och ungdomar vilket inte är relevant för detta examensarbete.

3.6 Innehållsanalys

Vilken dataanalysmetod som används vid insamling av data är beroende av vilken datainsamlingsmetod som använts. Har en kvalitativ datainsamlingsmetod använts, behöver man också använda en kvalitativ dataanalysmetod. Det finns många olika typer av kvalitativa dataanalysmetoder, men i det här arbetet används dataanalysmetoden innehållsanalys. (Olsson & Sörensen, 2011, s. 207-209). Det finns två olika typer av innehållsanalys- manifest och latent. En manifest innehållsanalys arbetar med textmaterial och innehållet beskriver det synliga och uppenbara. Latent ansats igen handlar om att forskaren gör en tolkning av det som ligger bakom orden. Dock görs tolkningar i båda typerna av innehållsanalys. Innehållsanalysen kan användas för att på ett vetenskapligt sätt analysera dokument, både skrivna och återgett tal. I innehållsanalysen fokuseras det på kommunikationsinnehållet, alltså främst på till exempel upplevelser. (Olsson & Sörensen, 2011, s. 210).

Ett sätt att definiera innehållsanalys är att det är en teknik som används för att kunna dra valida slutsatser från data som samlats in till dess kontext. Vanligtvis handlar innehållsanalys om att man undersöker och räknar hur många gånger vissa termer eller faktorer uppkommer i ett arbete. När man gjort detta måste man sedan före man börja tolka och förklara resultatet sätta in termerna/faktorerna i ett sammanhang. Man söker alltså efter mönster och samband. För att få en bra innehållsanalys bör det avslutningsvis genomföras en kritisk källanalys. (Bell, 2006, s. 129 & Larsen, 2009, s. 101–102).

En förklaring av vad innehållsanalys är och i praktiken går ut på tas kort med i det här skedet av examensarbete för att ge läsaren en överblick och förståelse av metoden. I det här arbetet tillämpas principerna för innehållsanalys. Detta för att innehållsanalys, mer specifikt latent innehållsanalys, senare i arbetet används som analysmetod av resultaten. Läsningen av resultatet blir då lättare när metoden i ett tidigare skede har presenterats.

Vid analys av den insamlade datan så har en del principer för innehållsanalys tillämpats. Datat har samlats in och överförs till text. Nästa steg i innehållsanalys är att texten skall kodas, detta utfördes dock redan före skribenterna samlade in data. Frågorna i verktygen kodades enligt olika teman som sedan även användes för att kategorisera svaren. Därefter

har materialet analyserats och jämförts med examensarbetets teori. Slutligen användes den nya kunskap som insamlingen av datan gett till att arbeta fram idéer till verksamhetsguiden.

4 Barn som medkonstruktörer av sitt liv

Målet med Dagisfreden är att stärka daghemmens arbete med respekt, delaktighet och trygghet, och vi har därför valt att ta upp teori om vad dessa begrepp innebär och vilken betydelse de har för barn. Stort fokus läggs på barn och deras möjlighet till delaktighet och inflytande eftersom det är det man vill uppnå med projektet Dagisfred. Teori om barns perspektiv är även med för att det är nödvändigt att förstå barnens perspektiv för att kunna göra dem delaktiga. Slutligen inkluderas teori om dialog med barn och barns språkutveckling då Spelet för Dagisfred är ett verktyg för att skapa dialog med barnen, och kunskap om språkutvecklingen kan vara till nytta i sådana sammanhang.

4.1 Barns delaktighet och inflytande från ett barns perspektiv

”Enligt lag om småbarnspedagogik (7 b § (8.5.2015/580) sägs det att vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogik för ett barn skall barnets åsikter och önskemål redas ut och beaktas i enlighet med barnets ålder och utveckling”. Att fokusera på barns delaktighet inom småbarnspedagogiken har därmed också stöd i lagen, men vad innebär då delaktighet?

Delaktighet och inflytande är två begrepp som ofta används synonymt, både i vardagliga situationer och bland en del forskare. (Arnér, 2009, s. 14; Dolk 2013, s. 32). Arnér (2009, s. 14) anser att inflytande handlar om att barn skall ges möjlighet att påverka sin tillvaro på ett påtagligt sätt, medan hon anser att delaktighet handlar om att ta del av någonting som andra redan har bestämt. Eriksson (2009, s. 203) definierar delaktighet som någonting som handlar om att bli sedd, hörd, att få möjlighet att uttrycka sina egna uppfattningar och samtidigt få uppleva att någon intresserar sig för att lyssna på det som uttrycks. Eriksson (2009, s. 203-204) menar att när barnet har en känsla av att vara delaktigt, stärks dess känsla av kompetens och även självkänslan. En förutsättning för att barn skall kunna ha inflytande och påverka sin vardag, är att det är delaktigt (Venninen, et.al., 2014, s. 211).

För att se till att barn får inflytande på daghemmet behöver man alltså först fundera på hur man kan arbeta för att göra barnen delaktiga. För att kunna göra barn delaktiga, behöver man som vuxen kunna se på världen med barns ögon, alltså försöka ha ett barns perspektiv.

Barnens egna perspektiv är deras egna erfarenheter, tankar och känslor, och ingen kan se in i en annan människas perspektiv. Om en vuxen försöker påverka barnets perspektiv med sitt eget barnperspektiv, kommer barnet att i en sådan situation förlora sitt inflytande. (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003, enligt Eriksson, 2009, s. 204; Svenning, 2011, s. 46-48).

Det är skillnad på barnperspektiv och barns perspektiv. Barnperspektiv är de vuxnas tolkning av barns erfarenheter och uppfattningar av världen. Fokus med barnperspektivet är att få en så verklig bild av barns livsvärld som möjligt. Barnperspektivet kan komma väldigt nära en god uppfattning om barns livsvärld, men det kommer alltid att representeras som de vuxnas tankar kring barn. Barns perspektiv däremot har fokus på barns egna uppfattningar om världen. Med tiden, när barnet blir äldre lär det sig att reflektera mera kring de egna erfarenheterna och upplevelserna. Vuxna kan observera barnet och därefter få en uppfattning om barnets upplevelser, men det är svårare att få en så korrekt bild som möjligt ju yngre barnet är. Trots att, till exempel ett spädbarn kan göra miner som reaktion på någonting som händer är det inte säkert att det är barnets riktiga känslor. När barnet börjar tala kan det underlätta de vuxnas uppfattning om vad barnet egentligen har för tankar och känslor, men även då finns risken att barnet exempelvis ljuger. (Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide, 2011, s. 39-42).

Vid arbete med barn är det viktigt att som professionell komma ihåg att man är där för barnen, att man skall utgå från deras bästa och deras önskemål. Barnen är medkonstruktörer av sitt liv, det vill säga barnen har rätt att ha en åsikt och uttrycka denna åsikt när det kommer till deras liv. I planering av verksamheten på exempelvis ett daghem har de även rätt att framföra sina åsikter och önskemål om hur verksamheten skall planeras och genomföras. (Arnér, 2005, s. 39-40; Venninen, et.al., 2014, s. 212). Att arbeta från ett barnperspektiv och inkludera barnens åsikter gynnar verksamheten, detta för att professionella i sin planering har en tendens att fokusera och utgå från aktiviteter som för dem är trygga och kontrollerade, vilket inte alltid är de bästa aktiviteterna för barnen och deras utveckling. Frågar man istället barnen vid planering, får man istället ofta förslag på aktiviteter som är mera varierande och ger dem möjlighet att följa sina egna initiativ. (Arnér, 2005, s. 28-32).

Ett sätt att som professionell arbeta barncentrerat och utgående från ett barnperspektiv är att arbeta på sin egna professionella roll och faktiskt tänka på hur man arbetar och även varför man genomför sitt arbete på det sätt man gör. Ofta säger professionella nej till barns

förfrågningar om att få göra vissa aktiviteter för att man anser att det tar för länge, det blir för stökigt eller för att man är osäker på om man klarar av att hantera situationen. Istället för att säga nej, skall man försöka säga ja. Ge barnen en möjlighet att följa sina initiativ och försök se situationen från deras perspektiv. (Arnér, 2005, s. 7-11). Om man ger barnen möjligheten att bestämma och följa sina initiativ, hjälper man dem även att utveckla sin kreativitet och koncentration, och att låta barnen göra aktiviteter de själva har valt resulterar ofta i att de leker mycket bättre än om de skall genomföra aktiviteter som är planerade och bestämda av vuxna. (Arnér, 2005, s. 47-55; Svenning, 2011, s. 46-48).

När det gäller barns medverkan, handlar det om att barnen får vara med och påverka med sina egna åsikter och få sin röst hörd. Medbestämmande kan även benämnas som medverkan, och det betyder att man har en chans att vara med och bestämma om någonting och vara delaktig. Det är viktigt att barnen får uttrycka sig och känna att de blir hörda och har inflytande i olika sociala sammanhang. Dock skall man komma ihåg att bara för att barnen har lika stor rätt som vuxna att medverka och göra sig hörda betyder det inte att de vuxna har mindre ansvar, snarare tvärtom. De vuxna skall vara med och lyssna på barnen och visa dem att det inte bara är de vuxnas åsikter som räknas och beaktas, utan att även att barnens åsikter räknas. Vuxna måste även kunna bedöma hur mycket inflytande som anses vara rimligt och betydelsefullt för barnen i olika situationer. (Svenning, 2011, s. 57-58; Gustafsson, 2011, s. 107-109).

Barnens delaktighet i det här arbetet har stor betydelse då Dagsfred till stor del handlar om att barnen skall bli mera delaktiga. Enligt styrdokument, som Lagen om småbarnspedagogik (8.5.2015/580) och grunderna för planen för småbarnsfostran (Stakes, 2005), fokuseras det mer och mer på att barnen skall få vara delaktiga och att deras åsikter och önskemål skall tas i beaktande i såväl planering som genomförande av verksamheter. För att kunna vara delaktig är det viktigt att barn känner att de har inflytande, och om detta skall kunna tas i beaktande bör pedagogerna vara förmögna att se och arbeta utifrån ett barns perspektiv.

4.2 Dialog och språkutveckling

Språket är det som länkar alla människor till omgivningen och det är genom sociala sammanhang som man lär sig att samtala och föra dialog med andra personer. Vad barnet har för erfarenheter av olika sociala sammanhang kommer att spela en stor roll för hur deras språk kommer att utvecklas (Sträng & Persson, 2007, s. 81).

Språk är något som ger en människa möjligheten att förklara med ord vad de menar, men det finns dock något som kan skapa en oro och sorgsenhet hos barn under den period då de lär sig att prata. När barnet börjar lära sig att prata med andra och göra sig hörd, blir det på samma gång medveten om sitt eget möte med världen och kan då börja känna sig ensamt. Då kan barnet känna ett större behov av både trygghet och närhet, som barnet vill få av vuxna personer som för dem känns trygga. Det som kan vara typiskt för denna tid i barnets liv är att det i ena stunden tar avstånd från andra medan det i nästa stund behöver närhet och trygghet. (Brodin & Hylander, 2005, s. 84-85). När barnet kan börja använda språket betyder det också att de kan börja göra nya saker. De kan börja leka nya lekar, till exempel fantasilekar, och de kan även börja härma personer. Barnen börjar prata om händelser som händer i vardagen, som vad deras mamma har sagt eller vad deras storasyster gjorde igår. (Brodin & Hylander, 2005, s. 101-102).

Att föra en dialog med ett barn är inte alltid lätt, beroende på barnets ålder är det naturligtvis skillnad på hur mycket barnen förstår av det som sägs och även på hur väl barnet själv kan kommunicera och göra sig förstådd. För att som professionell eller förälder kunna stöda barnet och hjälpa dem i deras språk och språkutveckling, är det därför bra att känna till vad som anses vara en så kallad normal språknivå för barnets i fråga ålder. Dock är det viktigt att komma ihåg att alla barn är olika och behöver olika lång tid på sig att utveckla sitt språk. För att barn skall kunna utveckla sitt språk kräver det att de vuxna i barnets omgivning låter barnet framföra vad de vill ha sagt, de måste ha tålmod och låta barnen försöka på egen hand. Viktigt att komma ihåg som vuxen är att man är samtalsmodell och vid behov skall upprepa det barnet har sagt på ett korrekt sätt. (Ellneby & Von Hilgers, 2010, s. 7-10).

Det finns olika nivåer för vad som anses vara en normal språkutveckling för barn i olika åldrar, men som tidigare nämnt skall man komma ihåg att alla barn utvecklas i olika takt. Vilket betyder att om ett barn inte är på den nivå som det borde vara, betyder det inte automatiskt att de har problem med sitt språk, utan de kan helt enkelt bara behöva lite mera tid. (Ellneby & Von Hilgers, 2010, s. 17).

En treåring kan till exempel vanligtvis hantera tre till fyra ords långa meningar och har ofta ett ganska hackigt tal och kan även ofta upprepa samma sak om och om igen. Detta sker för att de i denna ålder lär sig så många olika nya ord och fraser att de inte själva hinner med och därför kommer orden ut hackigt. Som vuxen skall man därför med barn på denna nivå ge dem den tid de behöver och sedan upprepa det barnet har sagt på ett korrekt sätt.

(Ellneby & Von Hilgers, 2010, s. 17). Fyraåringar igen är mera kreativa och skapar ord enligt dess funktion, saker som i deras värld är helt logiska, men som vuxna kan ha svårt att förstå. Vid fem års ålder börjar barn inse att ord är både en sak och bokstäver och intresset för ord såväl som siffror är ofta stort. (Ellneby & Von Hilgers, 2010, s. 18-19). På grund av att den språkliga nivån varierar mycket mellan barn som är i tre till fem års ålder, så är målgruppen i detta examensarbete barn som är fem till sex år gamla.

Genom att föra en dialog med barn och låta dem delta så stöder man deras kommunikativa kompetens, en kompetens som i sig själv består av flera olika kompetenser. Kortfattat kan man säga att den kommunikativa kompetensen är hur väl barnet känner igen ord samt hur väl de kan anpassa sitt språk i olika situationer. En del av den kommunikativa kompetensen är att barnet kan framföra det hon eller han vill säga på ett sammanhängande sätt, kan upprätthålla samtal och berätta på ett sådant sätt att de andra parterna förstår. För att ha en god kommunikativ kompetens skall man alltså klara av att göra alla dessa saker i en dialog enligt det som anses vara den nivå man skall klara av vid en viss ålder. (Ellneby & Von Hilgers, 2010, s. 20-22).

För att riktigt komma in i barnets språkutveckling är det viktigt att vuxna och pedagoger stannar upp och reflekterar över hur de samtalar med barn i olika situationer och kommer ihåg att verkligen höra på vad barnet har att säga (Sträng & Persson, 2007, s. 94). Det är väldigt viktigt att den vuxna personen kommenterar i ord hur man bemöter barnet, även om barnet inte är tillräckligt moget att ännu förstå allt som sägs. De har, på samma sätt som vuxna, rätt att bli sedda och hörda (Gren, 1996, s. 88). När barnet upplever att det blir lyssnat på och respekterat, kan det känna sig som någon som har tankar, kompetenser och erfarenheter som är värda att lyssna på (Bjervås, 2003, s. 69). Enligt Smith (2000, enligt Bjervås, 2003, s. 69) handlar delaktighet också om rätten att få göra sin röst hörd och bli lyssnad på.

Det händer mycket med barnet under åren på daghem, och dialogen till andra utvecklas. Mycket av kommunikationen mellan barnen på daghem kan vara ett gemensamt samförstånd. Det behövs endast blickar för att två barn skall förstå vad de vill göra. Speciellt mellan syskonpar eller barn som leker med varandra ofta. Detta är dock oftast när det bara handlar om två barn, kommer det något till barn med i leken behövs det oftast en dialog. (Brodin & Hylander, 2005, s. 101-102).

Spelet för Dagisfred använder sig av dialog som verktyg för att få fram barnens tankar och åsikter kring temat Dagisfred. Då åldern på barnen som deltar i spelet kan variera kan det som pedagog vara bra att vara medveten om barns språkutveckling. Dagisfred projektets målgrupp är tre till fem åringar, därför inkluderas teori om dessa åldersgruppers språkutveckling, och även för att ge läsaren en tydligare uppfattning av barns språkutveckling. För att få en smidig och givande dialog med barn kan kunskap om den språkliga utvecklingen samt hur man samtalar med barn vara till nytta. Genom att ha kunskap om vad barnet bör klara av rent språkligt kan man som pedagog bekräfta barnet och det som det säger och på det sättet skapa trygghet för barnet då det känner att det blir hört och förstått. Målgruppen i detta examensarbete är på samarbetsdaghemmets begäran femåringar.

4.3 Vikten av samspel och empatisk förmåga i relationer

Den empatiska förmågan är medfödd, men det är under barndomen som den utvecklas ytterligare. Beroende på kvaliteten i omsorgen, samt i de samspel som barnen är med i under sin barndom, påverkar hur väl den empatiska förmågan utvecklas. På grund av det här är även barnets empati förmåga kopplat till anknytningens kvalitet som barnet har till sina föräldrar eller omsorgsgivare. (Öhman, 2011, s. 171).

Eisenberg et al.(2006, enligt Sierksma, et.al., 2015, s. 46) instämmer med att barns empatiska förståelse utvecklas gradvis med åren. Utvecklingen av den empatiska förmågan hos barn kan delas in i fyra olika steg. Stegen delas in i global oro, egocentrisk empati, sann empati och global empati. Ett spädbarn som är endast ett par dagar gammalt kan till exempel reagera på andra barns gråt och själv visa tecken på stress eller oro genom att börja gråta. Det här är den första fasen av utvecklingen av empatiförmågan, alltså global oro. Det här är dessutom första steget för barnet att ingå i samspel med andra barn och betyder exempelvis att spädbarnet svarar på att ett annat barn är ledset. (Öhman, 2011, s. 173). Det kan hända att ett barn har många starka känslor, exempelvis att det känner sig kränkt eller är fyllt av ilska. Om barnet känner på det sättet kan det ha svårt med att sätta sig in i ett annat barns känslor. Då är det viktigt att det finns en vuxen till hands, med sina egna starka känslor, som förstår och kan hjälpa barnet. (Brodin & Hylander, 2005, s. 83).

Egocentrisk empati utvecklas vid ungefär ett års-åldern. Barnet kan till exempel söka sig till sin omsorgsgivare då ett annat barn behöver tröst eftersom barnet vet att det är där hon eller han själv vid behov får tröst. Vid tre års-åldern utvecklas den sanna empatin, det vill

säga då utvecklas barnets förmåga till medkänsla och handlingskraft. Barnet kan även i denna ålder börja se situationer från andras perspektiv och inte bara från det egna perspektivet. Efter den sanna empatins utveckling, mellan tre till nio års-åldern, kommer barnet in i empatins guldålder. Då förstår barnet att andra människor, precis som barnet själv, har egna känslor, intentioner och motiv. Barnet förstår även att om till exempel en kamrat i skolan eller på daghemmet blir ledsen så hjälper inte barnets egna omsorgsgivare utan det måste vara kamratens omsorgsgivare som tröstar. I den här åldern kan barn visa empati genom handlingar som till exempel generositet, hjälpsamhet, samarbetsvilja, omtanke, gottgörelse eller tröst. Den globala empatins nivå uppnås först då barnet är i tonåren och då kan barnet verkligen försöka att ändra och förbättra andras livsvillkor samt de egna erfarenheterna. (Öhman, 2011, s. 173-174).

När det kommer till barn och utveckling av den empatiska förmågan, kan man konstatera att det på sätt och vis går hand i hand med utvecklingen av ett barns sociala kompetens. Social kompetens betyder förmågan att kunna behärska samspel med andra individer och även att kunna lyckas i dessa samspel. Ett barn är inte förmögen att på egen hand utveckla sin sociala kompetens, och då inte heller empati, utan det kräver att både föräldrar och pedagoger som arbetar med barnet är medvetna om de olika inlärningsbehoven som barnet har och hjälper och stöder dem i dessa. Det finns vissa saker som kännetecknar social kompetens och dessa är relevans, positiva reaktioner och processperspektivet. Med relevans menas ett barns förmåga att klara av att läsa av en social situation och utifrån situationen agera på ett korrekt sätt. Positiva reaktioner är ett barns respons på när andra människor tar kontakt med det. Det sista kännetecknet är processperspektivet, med vilket man menar att ett socialt kompetent barn kan förstå att relationer till andra individer ändras under tidens lopp. (Askland & Sataøen, 2014, s. 149).

Social kompetens kan enligt Lamer (enligt Askland & Sataøen, 2014, s. 150-151) delas in i fem olika huvudområden, där empati och rolltagning är det viktigaste området. De andra områdena är prosocialt beteende, självkontroll, självhävdelse och lek, glädje och humor. Lamer definierar (enligt Askland & Sataøen, 2014, s. 150-151) empati och rolltagning som förmågan att kunna leva sig in i hur andra människor känner sig i olika situationer och då med avsikten att anpassa sitt agerande efter detta för att kunna dra slutsatser om andras synpunkter, önskningar och motiv. Kortfattat kan man alltså säga att empati är förmågan att kunna sätta sig in i och förstå andra personers känslor och situation och utifrån det agera på ett korrekt sätt. Som tidigare nämnt, styrs utvecklingen av ett barns empatiska förmåga delvis av utvecklingen av samspelsförmågan.

Att samspela är något som alla människor gör, något som sker mellan alla människor och är det centrala inom nästan alla områden. Det handlar om såväl rörelse och kroppsspråk som den språkliga kommunikationen. Med andra ord är samspel olika sätt, som människor använder sig av för att överföra information till andra individer. Samspel kännetecknas av att människor aktivt skapar och engagerar sig i olika sociala handlingar där överföring av information sker och genom detta känner människor en samhörighet. Samspel kan även ses som ett slags utbildningstillfälle, därför kan man när det kommer till barn och samspel se på det hela från ett sådant perspektiv att barn genom att delta i samspel skapar sig en förståelse av sin omvärld. (Askland & Sataøen, 2014, s. 44-45).

Målgruppen i det här examensarbetet, fem till sex åringar, deltar vanligtvis i samspel i form av berättelser och sagor. De för alltså vidare information genom att berätta om det de vill förmedla, även rollek kan förekomma. Vanligt är det även att om barn är i samspel med en vuxen och den vuxne inte kan eller inte försöker tolka det barnet försöker förmedla, minskar naturligt barnets intresse för att delta i samspel. Men om den vuxne istället är aktiv och tillmötesgående i samspel med barnet, växer barnets intresse för att delta i samspel på samma gång som deras samspelsförmåga utvecklas. Goda samspelsförmågor ger även barn en förmåga att klara av att hantera nya situationer trots att de kanske inte kan överblicka dem. (Askland & Sataøen, 2014, s. 53).

Barn är dock inte bara i samspel med vuxna, utan även med andra barn. Vilket är av väldigt stor vikt för barnets utveckling. Barn som inte ingår i barn-barn relationer klassas ofta som barn i riskzonen. Detta för att om man inte har relationer med jämnåriga som barn så kan det påverka personen länge. Vuxna som, när de varit barn har haft få vänner eller helt blivit avvisade av jämnåriga drabbas ofta av psykiska problem i vuxen ålder. Med andra ord så är positiva samspel med andra barn och barngrupper av stor vikt för barn och deras utveckling. (Askland & Sataøen, 2014, s. 70-71). Det är därför det är viktigt att vuxna och pedagoger hjälper barn som har det svårt att samspela med andra barn. Man skall dock inte lägga alla barn som har svårigheter med samspel i en grupp, för då kommer det inte att bli någon utveckling. Det måste helt enkelt i gruppen finnas barn som har den sociala kompetensen, då kan de andra barnen ta efter och lära sig av dem. (Brodin & Hylander, 2005, s. 98-100).

Det finns vissa skillnader mellan samspel bland flickor och pojkar. Vanligt bland flickor är att de ofta kan använda sig av ett gemensamt samförstånd för att dela sina känslor och avsikter med varandra, och då kan det lätt hända att någon blir utesluten. Detta kan vara

saker som en pedagog eller vuxen inte ser, då det är kommunikation som är ordlös. Pojkar däremot delar ofta ett gemensamt fokus, där de använder sig av mycket ljud och kommunicerar med sin kropp. Barn lär sig när de kan och inte kan gå med andra barn i en grupp. De kan helt enkelt läsa av situationen. Vissa barn kan vara bättre på detta eftersom den sociala förmågan bland barn varierar. Barn som inte har denna sociala kompetens kan lätt känna sig missförstådda och hamna utanför en grupp. (Brodin & Hylander, 2005, s. 101-102).

Från tidig ålder är barn i samspel med andra barn genom lek. Leken är barnens sociala samspel och även hur de kommunicerar med varandra. Det är i leken som de blir vänner och ovänner och det är där de lär sig att samarbeta med varandra i olika situationer. Man kan säga att för barn är leken deras liv. Det är genom leken som de utvecklas och lär sig saker såväl som lär andra och förmedlar information. (Askland & Sataøen, 2014, s. 77-79; Öhman, 2011, s. 107-109; Karila, et.al., 2006, s. 153-154). Ramarna för hur samspel skall gå till får barnen dock från sin familj, detta helt logiskt eftersom familjen är de första barnet är i kontakt med och i samspel med. Familjens samspel är alltså en påverkande faktor då det gäller hur ett barn är i samspel med andra personer. (Askland & Sataøen, 2014, s. 89).

Daghem är för många barn en av livets största gemenskaper. På daghem får barnen bli del av en gemenskap och lära sig vad det innebär att vara en del av sådant. De lär sig hur man skall bete sig med andra människor och hur man arbetar i en grupp. Som en del av en gemenskap lär sig barnet viktiga sociala färdigheter som det behöver i vardagen, till exempel att dela saker med andra, hur man skall bemöta andra människor, hur de skall uttrycka sig själva samt interaktion. I barns gemenskap krävs olika färdigheter, exempelvis att kunna följa reglerna och förmåga att diskutera dem. Barns gemenskap stärks när barnen har samma intressen och gemensam lek på daghem är därför väldigt viktigt för att stärka barnens gemenskap. (Karila, et.al., 2006, s. 149).

För att barn skall kunna känna sig trygga på daghemmet är det viktigt att de har en trygg anknytning till sina föräldrar eller till en annan vuxen, exempelvis personalen på daghemmet. Då barnet blir äldre blir de mer nyfikna på att utforska världen och med hjälp av detta utvecklar de det egna jaget. Barn blir under åren mer självständiga och på det viset blir också anknytningen mer osynlig, men den trygga basen behövs ändå. Barnet behöver dock avstånd från den trygga vuxna för att kunna upptäcka världen. (Broberg, et.al., 2012, s. 51; Karlsson, 2008, s. 67).

Anknytning är en relation mellan två personer, men anknytningsteorierna kan också ingå i större nätverk. Samföräldraskap är att föräldrarna stöder varandras uppfostringstankar och det är viktigt att båda föräldrarna har samma grund med uppfostringen, då det också påverkar barns utveckling. Det är även viktigt att pedagogerna på daghemmet stöder föräldrarnas uppfostring. Om pedagogen och föräldrarna stöder varandra, har samma uppfostringsstil och värderingar och delar upp ansvaret i barnens uppfostran, får barnet ofta även en trygg anknytning till pedagogen. Om konflikter uppstår mellan föräldrarna och pedagogen, skall de utredas utan att dra in barnet i konflikten. Med hjälp av dessa faktorer skapas ett klimat som gör att barnet kan relatera sig till daghemsgruppen och på det viset få en trygg bas på daghemmet. (Broberg, et.al., 2012, s. 82-83).

Ett barns vardag består till en stor del av att vara på daghem och för att framgångsrikt klara av den vardagen som består av samspel och gemenskap, bör barnet ha en social och empatisk förmåga. Dessa saker är även relevanta i Spelet för Dagisfred. Barnen och pedagogen är i samspel med varandra, och för att klara av att vänta på sin tur och lyssna på vad andra svarar, krävs det sociala och empatiska färdigheter. Gemenskap är viktigt på daghem och det finns olika sätt att stärka den, exempelvis genom att spela Spelet för Dagisfred. Gott samspel och en fungerande gemenskap är förutsättningar för att barnen skall känna sig trygga på daghemmet och det är viktigt att tryggheten uppnås eftersom barn tillbringar en stor del av sin vardag där.

5 Resultat och analys

I det här kapitlet presenteras resultaten från dokumentationstillfällena av Spelet för Dagisfred och Dialogduken och analys av resultaten. Resultaten presenteras i tabeller där frågorna i verktygen, deltagarnas svar samt tematisering av frågorna presenteras. Syftet med examensarbetet är att samla idéer till en verksamhetsguide för Dagisfred. Genom att koppla resultaten, som samlades in med Spelet för Dagisfred och Dialogduken, till examensarbetets teori har idéer till verksamhetsguiden utvecklats.

Resultat i detta examensarbete är alltså datainsamlingen från verktygen såväl som idéerna till verksamhetsguiden och examensarbetets teori. Förutom resultat, ingår även analysen i detta kapitel eftersom det finns ett starkt samband mellan resultat och analys. Det blir lättare för läsaren att se sambandet mellan dessa om de åskådliggörs i samma tabell. I kapitel 5.1 presenteras resultat och analys av Spelet för Dagisfred och i kapitel 5.2 presenteras resultat och analys av Dialogduken. I resultaten som presenteras i tabeller

förekommer det en del talspråk, då de forskningsetiska principerna om att återge svaren så exakt som möjligt har beaktats.

5.1 Spelet för Dagisfred

När pedagogen och barnen skulle börja spela Spelet för Dagisfred, började hon med att fråga barnen ifall de vet vad fred betyder, en fråga som inte hör till spelet. Det kom fram att inget av barnen hade någon aning om vad fred innebär. Ett barn svarade att det betyder att vara ensam, medan ett annat barn svarade att det betyder att vara tillsammans. Ett till svar som kom fram var att det betyder fredag.

Efter att skribenterna konstaterat att barnen hade svårt att veta vad fred betyder, så kom man överens med pedagogen om att de på daghemmet, innan det andra speltillfället skulle ta upp ämnet fred med barnen så att de skall få en bättre uppfattning om vad det innebär. Barnen hade alltså inte i förväg fått information om vad fred betyder eller begreppets betydelse i Spelet för Dagisfred, vilket de enligt forskningsetiska principer borde ha fått. När skribenterna sedan besökte daghemmet den andra gången, berättade pedagogen att de hade diskuterat fred på morgonsamlingen. Frågan om barnen vet vad fred betyder ställdes dock inte vid detta speltillfälle så inga slutsatser kunde dras om barnen faktiskt förstod betydelsen av begreppet fred. Information om begreppet fred borde, för att öka graden av barnens delaktighet, ha getts innan de började spela spelet. Då skulle de ha haft en förståelse för vad att delta i Spelet för Dagisfred innebär.

I nedanstående tabell framgår barnens svar från frågorna i Spelet för Dagisfred, samt temat som kopplats till respektive fråga. Därefter följer en analys av resultaten.

Frågor:	Resultat:	Tema:
 <p data-bbox="422 1597 635 1720">1. Vad tycker du att är roligt på dagis?</p>	<p data-bbox="655 1597 1110 1850">Leka i kuddarna, äta pastill, knäcke och pastill, spela, vara i legovrån, leka i dockvrån, äta mat och att göra det som vi håller på med nu.</p>	<p data-bbox="1133 1597 1323 1632">Ökad trygghet</p>

	2a. Har du tips på vad man kan göra om någon är ledsen?	Att trösta, försöka va glad, krama något gosedjur, säga nån snäll sak, försöka bli glad, leka med varann, att få va med och leka.	Samspel och empati
	2b. Finns det något på dagis som gör dig ledsen?	När någon bråkar, när nån buffar nån, man får pipi, att man int får gör nån sak, att man int får va me, bråka, när mamma och pappa bråkar, laga av min hand, få ont i huvudet, att man inte får godis, att man inte får gå vart man vill, att nån säger nåt dumt eller bestämmer över en och om nån ha sparkat.	Minskad trygghet
	3. Vad tycker du att vi tillsammans kunde göra för att vissa att vi bryr oss om varandra på dagis?	Att få vara me, att leka med den, att få va med och leka i kuddarna, jag vet int, e snäll, att int buffa eller bråka nåt, att säga att man får va me i leken, att säga nåt snällt, att leka med varann och att äta tårtan.	Samspel och empati
	4. Hur tycker du att en riktigt bra fest på dagis skulle vara?	Äta tårta, kex och kakor, att man måste städa för att annars kan man inte trivas, leka kurragömma utomhus, ha saker man leker med ute, kasta tennisbollar på burkar, leka något roligt, skattjakt, blåsa såpbubblor, måla vita dukar som hänger på staket och alla är snälla på en fredsfest.	Delaktighet

Tabell 1. Resultat från dokumentation av Spelet för Dagisfred.

Första frågan i spelet hade barnen lätt att svara på vid båda speltillfällena. De behövde inte fundera länge utan det kom snabbt fram svar på vad som, enligt dem, är roligt på dagis. Barnens svar på första frågan visar då vad som bidrar till att de skall känna trygghet på daghemmet. Barnen hade olika svar på denna fråga, vilket visar att trygghet inte betyder samma sak för alla barn.

Fråga 2a handlar om ifall barnen har något tips på vad man kan göra om någon är ledsen, och svaren som kom fram visar hur samspel ser ut bland barnen. Ett barn svarade att man skall trösta den som är ledsen, vilket visar hur det barnet samspelar med andra barn och visar empati. Även fråga tre handlar om samspel och empati. Den tredje frågan, hur man skall göra för att visa att man bryr sig om varandra på dagis, förstod inte barnen alls vid första speltillfället. Alla barnen frågade vad frågan betyder. Efter att pedagogen förklarat att det betyder att man vill att alla skall trivas på daghemmet så kunde barnen svara. Svar som att alla skall vara snälla med varandra, man skall inte bråka och alla skall få vara med och leka kom upp. Enligt barnens svar på denna fråga så visar det vad samspel och empati innebär för dem. Barnens svar visar även att de vet vad man kan göra för att hjälpa andra om de är upprörda, men att de har svårt med att förstå själva innebörden av empati. Detta för att vid frågan vad man kan göra om någon är ledsen, så kan de koppla till egna erfarenheter, medan frågan vad man kan göra för att visa att man bryr sig om varandra inte är något där de har egna erfarenheter att utgå från. De behöver därför handledning av vuxna för att få en medvetenhet om begreppet och för att kunna utveckla den empatiska förmågan.

Fråga 2b handlar om vad som gör barnen ledsna på dagis, men det kom även svar om vad som gör dem ledsna hemma, så det var inte självklart att frågan endast handlade om vad som gör barnet ledset på daghemmet. Barnens svar på frågan visar vad som får dem att känna sig otrygga, och svaren som mest kom fram var att man inte får vara med, när någon bråkar, säger något dumt eller vill bestämma över en. Det visar att det är viktigt för barnen att få vara med och inte lämnas utanför vid något tillfälle. Barnens svar stämmer även överens med teori om samspel mellan barn och hur viktigt samspel till andra barn är. I teorin framkommer det att barn som inte är i samspel med andra barn löper stor risk för att i vuxen ålder få psykiska problem.

Vid det första speltillfället började pedagogen med att först presentera kompismonstren för barnen. Hon berättade deras namn och visade alla barn hur de såg ut. Barnen var intresserade av kompismonstren och vill se på dem och veta vad de hette. Pedagogen

förklarade för barnen att varje kompismonster kommer att ställa en fråga av dem som de skall svara på, och då såg barnen ut att bli mera intresserade av spelet.

Den första gången barnen och pedagogen spelade Spelet för Dagisfred, kunde skribenterna lägga märke till att barnens tålamod började bli sämre vid den fjärde och sista frågan. Den frågan handlar om att planera en Dagis-fredsfest, något som barnen inte hade blivit informerade om att skall äga rum, första gången de spelade. Därför verkade det inte kännas verkligt för barnen att det skulle ordnas en fest och det fanns inte någon riktig ork eller motivation att komma på idéer. Det blev mest att barnen började skratta och skoja med varandra. Då barnen inte på förhand hade fått information om Dagis-fredsfesten visste de inte vad det hela handlade om och förstod inte riktigt att det faktiskt kommer att ordnas en fest. Skulle barnen ha fått information om detta i förväg skulle deras grad av delaktighet varit större och de skulle ha vetat vad det handlade om. Detta skulle ha gjort dem mer motiverade att svara på frågan och då ökat deras inflytande. Vid det andra speltillfället märkte skribenterna dock att barnen kom med flera idéer och de verkade mera medvetna om att en Dagis-fredsfest skall äga rum. Förslagen på idéer var främst från andra fester som barnen deltagit i på daghemmet. Det var förslag på aktiviteter som personalen har använt sig av på andra fester de ordnat utomhus, så barnen kom inte med några nya förslag, utan sade saker som de förut hade varit med om, och tyckt varit roligt. Barnen fick då komma med sina idéer och förslag, och var därmed mera delaktiga i planeringen av Dagis-fredsfesten.

Efter att Spelet för Dagisfred spelats första gången ställde pedagogen en sista fråga av barnen, och de barn som ville fick svara. Hon frågade barnen hur de trivs på daghemmet och om någon kan behöva hjälp någon gång. Denna fråga är inte en del av spelet och det var bara ett barn som svarade att man skall städa för att annars kan man inte trivas. Vid denna punkt så orkade inte barnen längre och började bli rastlösa och skämta, så det bestämdes att det fick räcka för denna gång. En av skribenterna frågade av barnen innan de gick ifall de tyckte att det var roligt att spela Spelet för Dagisfred, varpå svaren blev en blandning av både ja och nej. Eftersom de var på väg bort från rummet och inte orkade engagera sig mera så var det bara snabba, omotiverade svar på den frågan. Ett av barnen hann säga att det var jobbigt att svara på frågor innan alla barnen rusade iväg. Vid det andra speltillfället var det ett barn som frågade varför inte detta spel kunde spelas oftare, varpå de andra barnen höll med. Det visar att barnen kommer ihåg senaste gången de spelade, och att de kom ihåg att det var roligt.

Båda gångerna Spelet för Dagisfred spelades, kunde skribenterna notera att barnen var intresserade av frågorna som ställs i spelet och även vad de andra barnen svarade. De lyssnade på varandra utan att avbryta. Vid några tillfällen var pedagogen tvungen att hjälpa barnen genom att ställa följdfrågor, då de hade svårt att komma på någonting att svara. Pedagogen var medveten om hur väl barnen kunde uttrycka sig och när de var i behov av hjälp för att komma vidare i dialogen. Frågorna som ställdes verkade väcka tankar hos barnen, då skribenterna kunde notera att de tänkte efter innan de svarade och inte bara hittade på vad som helst. Och som det tidigare nämndes så var kompismonstren intressanta för barnen, de ville titta på dem och veta deras namn. Vid det andra speltillfället frågade pedagogen av barnen ifall de kom ihåg vad kompismonstren hette från första gången de spelade, men de hade lite svårt att komma ihåg det så pedagogen gick genom dem ännu en gång.

Under båda speltillfällena orkade barnen vara aktiva och svarade i tur och ordning utan att börja prata i mun på varandra. Detta kan ha en del att göra med att pedagogen använde sig av ”berättarstenen”, som bestämde vems tur det var att svara. En av skribenterna frågade barnen ifall de tyckte att det fanns för lite frågor i spelet, varpå barnen svarade att de inte tyckte det och skribenterna kunde även lägga märke till att barnen vid båda speltillfällena började vara mera okoncentrerade vid den sista frågan. Skribenterna medverkade endast då barnen spelade Spelet om Dagisfred, så det framkom ingen information om ifall barnen hade diskuterat spelet eller Dagisfred vid andra tillfällen.

Spelet för Dagisfred kräver att barnen skall kunna använda sig av talat språk. Barnen som var med och spelade kunde alla svara på frågorna som ställdes och uttrycka sig på ett förståeligt sätt. Barnen behärskade språket på olika nivåer, men man kunde förstå vad alla barnen menade med sina svar. Vissa svar hade skribenterna som var med vid speltillfällena svårt att förstå vad barnen menade med, men pedagogen som kände barnen förstod vad de menade och kunde då förklara varför barnen hade svarat som de gjort. Detta bidrar till trygghet när barnen kan säga vad de tänker och vet att någon förstår vad de menar. Det varierar såklart mellan alla barn hur mycket de säger och förklarar. Ett barn kan ha många svar på en fråga medan ett annat barn väljer att bara svara med ett ord eller en mening. Detta är inte något som är konstigt då alla inte vill prata lika mycket, vilket gäller människor i alla åldrar.

5.2 Dialogduken

Det skribenterna kunde lägga märke till innan personalen började arbeta med Dialogduken var att personalen inte var så insatta i Dialogduken som skribenterna hade förväntat sig. Eftersom det bara var en från personalen som hade spelat Spelet för Dagisfred med barnen, visste inte någon annan av dem som deltog i Dialogduken hur det hade gått då barnet spelat tillsammans med pedagogen eller vilka svar som hade kommit fram. Det var därför lite oklart i början av arbetet vad man ville komma fram till genom att använda sig av Dialogduken, men vartefter att frågorna kom kunde alla i personalen framföra sin åsikt om det som frågades och det uppstod en dialog.

I nedanstående tabell presenteras pedagogernas svar på frågorna i Dialogduken. I tabellen framgår även vilka teman som kopplats ihop med respektive fråga. Efter att resultaten presenterats i tabellen har svaren analyserats enligt tema och kopplats samman med teori. Fråga 1 och 6 har inte analyserats på grund av att de berör verktygets uppbyggnad.

Frågor:	Resultat:	Tema:
1. Vad tycker du är viktigt i en god dialog?	Respektera, lyssna, allas åsikter är lika värdefulla, alla får komma till tals, feedback.	Verktygets uppbyggnad
2. Bästa med ditt arbete?	Att få vara lyhörd till barnen, att man hör till en grupp, samhörighet med både barn och vuxna, varierande arbetsuppgifter, ingen dag är den andra lik, nöjda barn, se när barnen mår bra, trygga och glada barn, arbetskamraterna, att man känner sig trygg, relationerna.	Trygghet samspel
3. Definition av trygghet	Att man har en trygg miljö, att barnen känner sig trygga när de kommer till dagis, något som byggs upp från den dagen de kommer till dagis, viktigt att som vuxen visa att man finns där, ett av våra tyngdpunktsområden, när barnet är tryggt fungerar allt annat också, egenvårdarmodellen, att gården är trygg, trygghet grunden för allt vi gör, även fysisk trygghet viktig, miljön, ett andra	Trygghet

	hem, barnen skall veta att det hela tiden finns vuxna där, samma personal.	
4a. Vad innebär barns delaktighet för mig?	Att vara lyhörd, ta i beaktande barns åsikter, visa att man lyssnar, föra sina egna tallrikar och breda sina egna smörgåsar, knepigare med delaktighet på lilla sidan, t.ex att välja böcker och sånger kan de vara delaktig i men ändå svårt att veta vad de menar, man tar barnen med, de kan vara delaktiga i diskussion och tema, man kan inte förvänta sig delaktighet i något som barnen inte har någon erfarenhet av, lyhörd, positiv, ta emot feedback både positiv och negativ.	Delaktighet
4b. Hur vet jag att vi lyckas göra barnen delaktiga?	Dialog, barnen är engagerade i vad som händer, feedback på saker man har gjort eller pratat om, feedback av föräldrarna, barnen får vara med och se vad vi gör, barnen får säga sina åsikter om maten.	Delaktighet
4c. Vad tycker jag att den vuxnes roll är, då det gäller att främja barns delaktighet?	Man lyssnar på föräldrar och får feedback av dem, lyssna på dem, ta dem med, tid till egna tankar och funderingar, vad de vill och kan, lite beroende som barn för att bli oberoende som vuxen, barnen leker mycket med Pippi nu, ta tillvara det som barnen är intresserade av, lyssna, stor skillnad på en ett-åring och en tre åring, ställa mer krävande frågor, inte ja och nej frågor, tänker ”de pratade om dedär kanske vi kan göra det”.	Delaktighet
4d. På vilket sätt ger jag barn möjlighet att uttrycka sina åsikter och hur tar	Någon lek de leker mycket, spinna vidare på det, lyssna på dem istället för att fråga, de får säga sina åsikter och man lyssnar, inte lägga ord i mun på dem, var närvarande, höra på vad barnen	Delaktighet

jag tillvara barnens idéer?	pratar om.	
5. Vad är nästa steg?	Mobbningsförebyggande planen, om vi följer den har vi Dagisfred, man kunde ha en Dagisfreds flagga eller vimpel med handavtryck och man kunde hissa den på Dagisfredsfesten, man kunde ha den framme på något annat ställe resten av året, till exempel på en vägg och tänka tillbaka, släppa upp en ballong i luften.	Implementering av Dagisfred
6. Hur tycker du att detta arbetssätt fungerar?	Bra, bra diskussion, svårt att vara först och sist, alla har fått säga sin åsikt, bra sätt att strukturera samtal, iden är bra, kan användas på andra möten, andra rubriker och nya samtal, kan hålla med om man inte kan säga annat, bra struktur, alla chans att säga sitt svårt ibland, man är så pass många att det är svårt att alla får något sagt, ingen avbryter utan alla har sin egen tur.	Verktygets uppbyggnad

Tabell 2. Resultat av dokumentation av Dialogduken

Fråga två och tre i Dialogduken handlar om temat trygghet. Var och en gav sin egen bild av vad trygghet innebär för dem. En stor del i Spelet för Dagisfred handlar om vad som får barnen att vara trygga på daghemmet, vilket därför är en viktig fråga för personalen att diskutera. I svaren kom det fram att gemenskap och gott samspel är viktiga faktorer för att känslan av trygghet skall kunna uppnås. Även examensarbetets teoridel bekräftar att trygghet för barnen kommer genom en god gemenskap. Deltagarnas svar var väldigt barncentrerade, och handlade mycket om hur de som personal på daghemmet skall göra för att barnen skall ha det tryggt. Samtidigt kan man tolka svaren så att personalen känner sig trygga när de vet att barnen är trygga.

Det kom även fram många bra svar och synpunkter av personalen då det gäller hur de ser på delaktighet och vad det innebär för dem att göra barnen delaktiga på daghemmet. Denna del är väldigt viktig för oss i det här examensarbetet, då delaktighet är en stor del av det och det är viktigt att veta hur personalen på daghemmet ser på barns delaktighet. Det fjärde

frågeområdet handlar om temat delaktighet. Frågan var delad i fyra delar och i delarna kom det upp vad som personalen tyckte att delaktighet är och hur de kan stöda barns delaktighet. Delaktighet handlar om att bli sedd, hörd, att få möjlighet att uttrycka sina egna uppfattningar och att känna att någon är intresserad av att lyssna på det som sägs. Personalen gav sina egna tankar om vad de tycker att delaktighet innebär i deras arbete. De kom med goda idéer och tankar. För att barn skall bli delaktiga på daghem så kom det fram idéer om att kunna lyssna på vad barnet tänker. För att kunna göra barn delaktiga så tyckte personalen att det är viktigt att vara närvarande och lyssna och inte genast säga nej till barns idéer. Den vuxna borde också kunna sätta sig på barns nivå.

Det femte frågeområdet handlar om hur man för in Dagisfred på den egna enheten under året som kommer. Vid den frågan ansåg personalen att deras mobbningsförebyggande plan innefattar allting som har med Dagisfreden att göra, och att om planen följs så har man även Dagisfred. Personalen började dock diskutera om Dagis-fredsfesten som skall ordnas på deras enhet, och kom fram med förslag om vad man kunde göra på festen. Ett förslag som de lade fram var att man tillsammans med barnen skulle tillverka en Dagisfredsflagga, som man kunde hissa tillsammans på festen. Efter att Dagis-fredsfesten ägt rum kan man hänga upp flaggan på väggen inne på daghemmet, för att kunna fortsätta diskutera temat fred med barnen. Förslag om att alla barnen skulle ha en egen ballong som de sedan skulle släppa upp i luften samtidigt kom också fram. Personalen ville även att pedagogen som deltog i Spelet för Dagisfred och vi skribenter som var med och dokumenterade, skulle berätta vad barnen hade svarat på frågan om vad de ville göra på Dagis-fredsfesten. När barnen spelade Spelet för Dagisfred hade de blivit delaktiga i planeringen av Dagis-fredsfesten och när personalen också funderade på barnens svar när de planerade festen, fick barnen också inflytande.

Efter att skribenterna varit med och dokumenterat arbetet med Dialogduken kan det konstateras att alla i personalen fick säga sin åsikt, ingen hade glömts bort. Personalen fick igång diskussioner och fick ta del av varandras tankar och idéer. Då det diskuterades om Dagis-fredsfesten, var personalen intresserade av att planera den och diskuterade olika idéer tillsammans. Man kunde se att de fick en början på vad de skulle vilja ha med på festen, och att barnens egna idéer diskuterades.

6 Idéer till verksamhetsguide

Syftet med arbetet var att samla idéer till en verksamhetsguide för Dagisfred åt beställarna. Efter att resultat och analys har bearbetats och skrivits, har skribenterna arbetat fram idéer till verksamhetsguiden med utgångspunkt från examensarbetets teori och resultat.

När skribenterna kom till daghemmet första gången visste inte barnen vad begreppet fred betyder, vilket gav oss skribenter en idé om att pedagoger kan ta upp temat fred med barnen på exempelvis olika samlingar. Tillsammans kan de göra olika aktiviteter som innefattar temat och på detta vis blir barnen bekanta med vad fred innebär. Detta hade gjorts på samarbetsdaghemmet mellan det första och andra speltillfället, och man kunde märka en skillnad på barnens svar efter att de hade pratat om fred.

Från planeringen av Dagis-fredsfesten med barnen fick skribenterna flera idéer på vad personalen kunde göra med barnen. Flera av barnen svarade att de ville äta kex och tårta, och skribenterna kom då att tänka på att personalen inför festen skulle kunna baka tillsammans med barnen. Det är något som barnen själva hade sagt att de skulle vilja ha med på Dagis-fredsfesten, och då skulle de få vara delaktiga och ha inflytande med det. Barnen gav även förslag på olika lekar som de skulle vilja leka utomhus, vilket fick skribenterna att börja fundera på lekar man kan leka med barnen. Man kunde ordna lekar där både de äldre och yngre barnen kan delta, och där de äldre barnen kan hjälpa och handleda de yngre barnen. Då tränar barnen att vara snälla mot varandra samtidigt som de tränar på ta hand om varandra och visa empati.

Utgående från barnens svar om att de blir ledsna då de inte får vara med eller om någon bråkar med dem kom skribenterna på idén att man skulle kunna använda sig av konceptet ”vänelever”. Dessutom svarade barnen att man kan visa andra att man bryr sig om andra genom att leka med dem eller säga någon snäll sak och detta skulle kunna vara uppgifter som ”väneleven” har. Högstadierna och även i viss mån i lågstadierna använder sig av detta koncept. Med detta kan man öva på att göra barnen delaktiga och träna deras samspel- och empati förmåga genom att de äldre barnen kan utses till ”vänelever” åt de yngre barnen. Gemensamma tillfällen kan ordnas där de äldre barnen kan dra samlingar eller lekar för de yngre barnen.

En annan idé som skribenterna kom att tänka på var att barnen skulle få sy egna kompismonster. Detta då skribenterna såg att barnen var väldigt intresserade av kompismonstren, och i Spelet för Dagisfred var det ett barn som svarade att man kan

krama ett gosedjur då man är ledsen. Barnets svar kan tolkas som att gosedjuret ger barnet trygghet. Det kan även vara roligt om någon i personalen på daghemmen syr alla kompismonstren, för att använda sig av dem då de spelar Spelet för Dagisfred med barnen. Genom att ha konkreta versioner av kompismonstren kan att spela spelet med de yngre barnen möjligtvis underlättas, då yngre barn ofta finner det enklare att prata till en leksak eller något annat konkret.

För att barnen skall få vara delaktiga, kan en dag i veckan tillägnas åt att barnen får planera en aktivitet eller lek. Detta kan göras till exempel under en samling. I resultaten från Spelet för Dagisfred framkom det att barnen gärna bestämmer själva vad de vill leka. Under arbetet med Dialogduken kom personalen även med förslag om att man skall lyssna på barnen och se vad de för tillfället är intresserade av, istället för att fråga dem. Då kan man ordna ett tema kring det man har lagt märke till att barnen tycker om, och på så sätt har man gett barnen inflytande och delaktighet i planeringen av tema.

För att stärka barns gruppsammanhållning, gemenskap och samspel kan personalen ordna lekar med barnen som innefattar dessa egenskaper. ”Pomperipossa” leken kan vara ett exempel på en sådan lek. Leken går ut på att alla barn samlas i ett rum och sedan väljs ett frivilligt barn ut till häxan Pomperipossa. För att göra leken mera spännande kan man använda sig av en häx-hatt och en käpp samt dämpa belysningen i rummet. Förutom det behövs det endast en filt. Leken börjar med att barnen och häxan går runt i rummet, sedan säger häxan ”Pomperi, Pomperipossa går över sten och mossa. När jag trampar på en gren, förvandlas alla barn till sten”. Efter att häxan har sagt ramsan, förvandlas de övriga barnen till sten och måste lägga sig ner på marken och täcka för ögonen. Efter det är det häxans uppgift att täcka ett av barnen med en filt, sedan dunkar häxan i golvet med käppen eller stampar med foten och då får de övriga barnen resa sig upp, förutom barnet under filten. Tillsammans skall barnen sedan gissa vem det är som ligger under filten.

Man kan även leka olika lekar som handlar om att lita på varandra för att arbeta vidare med gemenskap och samspelet i barngruppen. En sådan lek är exempelvis ”Lita på”-leken. Denna lek passar bäst för de äldre barnen och går ut på att fem till sex barn står i en ring, och ett barn står i mitten och blundar. Då alla är beredda faller barnet i mitten åt något håll och de andra barnen knuffar lätt tillbaka barnet mot mitten igen. Bra är det om man i denna lek får alla barn att testa på att stå i mitten.

I Spelet för Dagisfred kom barnen även med svar om att de vill att andra barn skall leka med dem och att man skall vara snälla med varandra. En lek som man då kan ha med barnen är en som stärker gemenskapen och empatiförmågan hos barn. Exempel på en sådan lek är att man skall sitta i en ring på golvet och alla skall säga någon snäll sak åt barnet som sitter bredvid. Det kan vara något som barnet är bra på eller något om barnets personlighet.

Ordleken är en lek där barnen delas upp i två lag. En person i det ena laget börjar med att säga en bokstav och en person från det andra laget ska sedan fylla på med nästa bokstav för att bilda ett ord som denne person har i tankarna. Sedan läggs det till bokstäver från lagen i tur och ordning tills ett ord med fem eller flera bokstäver har bildats. Lagen ska alltid ha ett ord de tänker på då de säger en ny bokstav, och det andra laget kan, om de misstänker att så inte är fallet, syna det andra laget. För varje ord ges en poäng. Denna lek kan kopplas till examensarbets teori om barns språkutveckling och även temat delaktighet samt samspel och empati från Spelet för Dagisfred. Denna lek genomförs bäst med äldre barn, men kan även anpassas så att även de yngre barnen klarar av att delta.

”Finn fem fel”, är en lek som man kan ha med barnen utomhus. Den går ut på att personalen gömmer fem stycken föremål i naturen som inte hör hemma där. Barnen delas in i två grupper och tillsammans skall de ta reda på vilka dessa föremål är. Personalen skall se till att alla barn får vara delaktiga. Målet med denna aktivitet är att stärka gruppandan och gemenskapen mellan barnen.

7 Avslutande diskussion

Syftet med detta arbete var att samla idéer till en verksamhetsguide för Dagisfred, vilket vi har uppnått. Examensarbetet utgick även från en frågeställning, vilket var hur man tar tillvara på barnens och pedagogernas tankar och idéer om Dagisfred med hjälp av Spelet för Dagisfred och Dialogduken. Vi har arbetat fram idéer till verksamhetsguiden utgående från barns och pedagogers tankar om Dagisfred som kommit fram i Spelet för Dagisfred och Dialogduken.

Spelet för Dagisfred fungerade bra som verktyg för det här examensarbetet och behandlar viktiga teman som annars kan vara svåra att diskutera med barn. Trots att antalet deltagare var litet och speltillfällena var få, kunde ändå många idéer arbetas fram utgående från det insamlade materialet. Hade tidtabellen inte varit så snäv och urvalet varit större hade man eventuellt kunnat arbeta fram fler och mer omfattande idéer.

Det som skribenterna lade märke till var att den sista frågan handlar endast om att planera Dagens-fredsfesten, vilket skulle kunna ändras om man vill använda sig av spelet även efter att festen har ägt rum. Vad begreppet fred faktiskt betyder kunde även inkluderas i spelet, då det inte kommer fram så tydligt vid frågorna.

Vid tillfället när skribenterna dokumenterade Dialogduken hade personalen missförstått hur verktyget skall användas, eller inte läst instruktionerna ordentligt. De var flera personer än rekommenderat, vilket gjorde att de tyckte att det var svårt att ge alla möjlighet att uttrycka sin åsikt, då de kände att de ofta blev upprepningar av vad de andra hade sagt. Det var även endast den pedagog som hade spelat Spelet för Dagensfred med barnen som var insatt i Dialogduken på förhand. Vilket ledde till att de inte kunde svara på frågan om hur man får in Dagensfred på den egna enheten. Om de alla hade varit insatta i båda verktygen och följt instruktionerna för Dialogduken kunde detta examensarbets tillförlitlighet ökat, eftersom de då eventuellt skulle ha kommit på flera idéer och skribenterna skulle ha haft mera material att analysera. Trots detta kom det fram många bra tankar och åsikter av personalen och barnen då verktygen användes och alla deltagare var aktiva och svarade på alla frågor så gott de kunde.

För att beakta etiken i detta examensarbete togs barnens rättigheter i beaktande. Deras svar behandlades med respekt och dokumenterades enligt exakt vad som barnen svarade. Dock följdes inte vissa forskningsetiska principer helt på grund av att barnen inte blev tillfrågade om de ville vara med, blev informerade om vad de skulle göra eller vad Spelet för Dagensfred innebär. Dessa forskningsetiska principer kunde inte påverkas av skribenterna.

När det kommer till validitet och reliabilitet, så har detta examensarbete utförts på ett sådant sätt de skall bli så höga som möjligt. Till teoridelen har många källor som bekräftar varandra använts. Reliabiliteten av resultaten skulle kunna vara högre om flera speltillfällen på samarbetsdaghemmet skulle ha ordnats, men detta var svårt att påverka på grund av en snäv tidtabell och för att anpassning efter samarbetsdaghemmet möjlighet till träffar krävdes. På grund av att avståndet till daghemmet var stort och anpassning till såväl samarbetsdaghemmets som de studerandes schema krävdes, var det inte möjligt för skribenterna att besöka daghemmet flera gånger trots att det skulle ha ökat arbetets tillförlitlighet.

Slutligen kan vi konstatera att Spelet för Dagensfred och Dialogduken fungerade som bra verktyg för att ta vara på barnens och personalens tankar, åsikter och idéer, trots att

verktygen inte användes helt enligt instruktionerna. Resultaten som fås från verktygen kan tillämpas i verksamheter för att stärka barns delaktighet och på så sätt även stöda arbetet för Dagisfred. Verksamhetsguiden för Dagisfred kommer ytterligare att stöda daghem att implementera Dagisfred på den egna enheten.

Källförteckning

Andersen, E. S. & Schwencke, E., 2013. *Projektarbete- En vägledning för studenter*. (1. uppl.) red. Lund: Studentlitteratur.

Arner, E., 2009. *Barns inflytande i förskolan- en fråga om demokrati*. (1. uppl.) red. Lund: Studentlitteratur.

Askland, L. & Sataøen, S. O., 2014. *Utvecklingspsykologiska perspektiv på barns uppväxt*. (2. uppl.) red. Stockholm: Liber AB.

Bell, J., 2006. *Introduktion till forskningsmetodik*. (4. uppl.) red. Lund: Studentlitteratur.

Bente, S., 2011. *Vad berättas om mig? - Barns rättigheter och möjligheter till inflytande i förskolans dokumentation*. Lund: Studentlitteratur.

Bjervås, L., 2003. Det kompetenta barnet. i: Johansson Eva & I. Pramling Samuelsson, red. *Förskolan- barns första skola!*. Lund: Studentlitteratur, pp. 55-81.

Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A., 2012. *Anknytning i förskolan. Vikten av trygghet för lek och lärande*. Stockholm: Natur & Kultur.

Brodin, M. & Ingrid, H., 2005. *Att bli sig själv - Daniel Sterns teori i förskolans vardag*. (1. uppl.) red. Malmö: Liber AB.

Bröström, S., 2012. Children's participation in research. *International Journal of Early Years Education*, 20(3), pp. 257-269.

Ellneby, Y. & Von Hilgers, B., 2010. *Att samtala med barn genom att lyssna med fyra öron*. Stockholm: Författarna & bokförlaget Natur & Kultur.

Eriksson, A., 2009. Barns delaktighet i förskolan. i: A. Sandberg, red. *Med sikte på förskolan- barn i behov av stöd*. Lund: Studentlitteratur, s. 203-219.

Folkhälsan, 2015a. *Folkhälsan*. [Online]
Available at: www.folkhalsan.fi
[Använd 12 Januari 2016].

Folkhälsan, 2015b. *Hälsofrämjande Dagem*. [Online]
Available at: <http://folkhalsan.fi/startside/Var-verksamhet/Barn--familj/Dagem/Halsoframjande-dagem/>
[Använd 12 Januari 2016].

Folkhälsan, 2015c. *Kompisväskan*. [Online]
Available at: <http://folkhalsan.fi/startside/Var-verksamhet/Barn--familj/Dagem/Dagem-utan-mobbning/-Kompisvaskan-/>
[Använd 2 Februari 2016].

Folkhälsan, 2015d. *Vår verksamhet*. [Online]
Available at: <http://folkhalsan.fi/startside/Var-verksamhet/Barn--familj/Dagem/Dagvard/activities/8826>
[Använd 12 Januari 2016].

Folkhälsan, 2016e. *Spelet för Dagisfred*. Helsinki: Folkhälsan.

- Folkhälsan, 2016f. *Handledning för arbete med Dagisfredens Dialogduk*. Helsinki: Folkhälsan.
- Folkhälsan, 2016g. *Dialogduk för Dagisfred*. Helsinki: Folkhälsan.
- Folkhälsan, 2016h. *Verksamhetsplan för Dagisfred*. Helsinki: Folkhälsan.
- Gren, J., 1996. *Etik i socialt arbete*. (1. uppl.) red. Falköping: Liber utbildning.
- Gustafsson, L. H., 2011. *Förskolebarnets mänskliga rättigheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, B. & Karlsson, M., 2013. *Att involvera barn i forskning och utveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Karila, K., Alasuutari, M., Nummenmaa, A. R. & Rausku-Puttonen, H., 2006. *Kasvatusvuorovaikutus*. Vaajakoski: Vastapaino.
- Karlsson, K., 2008. *Anknytning- om att tolka samspelet mellan föräldrar och små barn*. Stockholm: Gothia Förlag.
- Kjellberg, A. & Sörqvist, P., 2011. *Experimentell metodik för beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur.
- Lapsiasia, u.d. *Lapsiasia*. [Online]
Available at: <http://lapsiasia.fi/sv/lapsen-oikeudet/>
- Larsen, A. K., 2009. *Metod helt enkelt : en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerup.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto, u.d. *Eskarirauha*. [Online]
Available at:
http://www.koulurauha.fi/images/stories/eskarirauha/MLL_Eskarirauha_juliste_02_B.pdf
[Använd 26 April 2016].
- Nilsen, P. & Roback, K., 2010. Implementering, kunskap och lärande-en begreppsmässig plattform. i: P. Nilsen, red. *Implementering- Teori och tillämpning inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur, s. 51-69.
- Olsson, H. & Sörensen, S., 2011. *Forskningsprocessen. Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Patel, R. & Davidson, B., 2007. *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (3. uppl) red. Lund: Studentlitteratur.
- Patel, R. & Davidson, B., 2011. *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (4. uppl.) red. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, I., Sommer, D. & Hundeide, K., 2011. *Barnperspektiv och barnens perspektiv - i teori och praktik*. (1. uppl.) red. Spanien: Graphycems.
- Rusanen, E., 2008. *Esiopetus lapsen silmin- tutkimus kokemuksesta, tiedon transferoitumisesta ja metatietoisuudesta*. Helsinki: Palmenia.

Sierksma, J., Thijs, J. & Verkuyten, M., 2015. In-group bias in children's intention to help can be overpowered by inducing empathy. *British Journal of Developmental Psychology*, Volym 33, pp. 45-56.

Stakes, 2005. *Grunderna för planen för småbarnsfostran*, Vaajakoski: Handböcker 61.

Sträng, M. H. & Persson, S., 2007. *Små barns stigar i omvärlden*, Lund: Studentlitteratur.

Uusiautti, S. & Määttä (red.), K., 2013. *How to study children? Methodological solutions of childhood research*. Rovaniemi: Lapland University Press.

Wahlström, A., u.d. *Handledning för arbete med dialogduk*, u.o.: Sisu idrottsutbildarna.

Venninen, T., Leinonen, J., Lipponen, L. & Ojala, M., 2014. Supporting Children's Participation in Finnish Child Care Centers. *Early Childhood Education Journal*, 42(3), s. 211-218.

Öhman, M., 2011. *Det viktigaste är att få leka*. (1. uppl.) red. Stockholm: Liber AB.

Finlands författningssamling

Lag om småbarnspedagogik 8.5.2015/580 www.finlex.fi [hämtat: 20.3.2016].

Vilka fina förslag du har!
Jag heter Carro! Jag försöker alltid visa mina kompisar att jag tycker om dom. Men ibland går det inte så bra... jag tror inte att dom förstår vad jag menar. **Vad tycker du att vi tillsammans kunde göra för att visa att vi bryr oss om varandra på dagis?**
Berätta i tur och ordning, tills ni kommer till min kompis Prisse. Du som sitter närmast mig får börja.

Spelet för DAGISFRED

Spelet för
DAGISFRED

Hej Kompis! Jag heter Lukki. Vad spännande det var att få höra om allt det roliga du berättade!

Jag tycker också det är roligt på dagis, men ibland kan jag känna mig lite ledsen... och vet inte riktigt hur jag ska göra för att det ska kännas bättre. **Har du något tips på vad jag kunde göra?**

Finns det något på dagis som gör dig ledsen?

Berätta i tur och ordning, tills ni kommer till min kompis Carro. Du som sitter närmast mig får börja.

Hej Kompisar! Jag heter Figge! Det här är ett Dagisfreds spel, ett lite annorlunda spel, där just du har en viktig uppgift! Här får du vara med och bestämma och fundera på hur du vill att dagis ska vara så att alla trivs och mår bra!
Då ni känner er redo att börja får ni gå till Affo som står vid START. Hen kommer att ge er en uppgift som ni får svara på i tur och ordning. Spännande eller hur!?

Ja! Vad fint ni har jobbat! Och vilka bra idéer ni har!
Jag heter Prisse och jag tycker att vi kunde fira det här med en FEST! Kanske vi kunde planera en Dagis-fredsfest!
Hur tycker du att en riktigt bra fest på dagis skulle vara? Ska vi planera **tillsammans**? Då ni känner er klara med era planer får ni berätta dem för Figge som står och väntar på er i målet.
Fundera illa tillsammans och gå sedan i Måli!

MÅL

GRATTIS!
Nu har du kommit i mål!
Jag tycker att det är bra att vi berättar för varandra hur vi trivs på dagis, då kan vi också hjälpa varandra att ha det bra.
TACK för att du var med i spelet!

Hej Kompis, jag heter Affo!
Nu blir jag både glad och förvånad på samma gång! Tänk att just du vill spela Dagisfreds spelet med mig! Det tycker jag är roligt!
Nu blir jag lite nyfiken på dig också. Jag undrar **vad du tycker är roligt på dagis?**
Berätta i tur och ordning, tills ni kommer till min kompis Lukki. Du som sitter närmast mig får börja. Då du berättat klart får du flyta fram spelplåsen ett steg, då är det din kompis tur att berätta.

START

Instruktioner till dig som spelar dagisfredsspelet

Inom projektet *KOMPISVÄSKAN – för goda relationer på daghem* skapas ett koncept för Dagisfred motsvarande skolans Skolfred (se www.koulurauha.fi/eskarirauha). Konceptet är också inspirerat av MLL som under det senaste året jobbat kring *ESKARIRAUHA*. Året 2016 kommer att vara ett pilotår för att utveckla konceptet Dagisfred också på några daghem i Svenskfinland. Dagisfred handlar om att alla barn ska få känna sig trygga på daghemmet.

Syftet är att daghemmen skall jobba kring temat DAGISFRED under hela verksamhetsåret och i slutet av augusti utlysa Dagisfred på sin egen enhet samtidigt som Skolfreden utlyses i hela landet.

Spelet

Dagisfredspelet är ett sätt att göra barnen delaktiga i planeringen av Dagisfred på daghemmet. Spelet hör i hop med en dialogduk som fungerar som verktyg för de vuxnas planering. Syftet med spelet är att uppmärksamma barns tankar och att de vuxna ska ta tillvara de idéer som barnen kommer fram med under spelets gång. Spelet ligger som grund för arbetet med dialogduken.

Spelregler

1. Spelas med 4 barn åt gången.
2. Du behöver anteckningspapper och penna samt en gemensam spelpiäs. Spelet spelas alltid tillsammans med en vuxen som dokumenterar.
3. Inled först med att läsa för barnen vad Figge berättar.
4. Ställ spelpiäsen vid Affo (start)
5. Läs pratbubblan vid Affo och följ de instruktioner Affo ger.
6. Det är viktigt att barnen i tur och ordning får svara på frågan medan de andra barnen lyssnar. Alla får vara den som svarar först en gång.
7. Det första barnet som svarar får flytta fram spelpiäsen ett steg då det tycker att hen är klar med sitt svar. Sedan är det nästa barns tur att svara och flytta fram spelpiäsen osv.
8. Följande Kompismonster har en ny uppgift och så får barnen svara i tur och ordning igen.
9. Du som vuxen dokumenterar barnens svar genom att anteckna. Du kan använda dig av svaren och det barnen planerat när du arbetar med dialogduken i kollegiet.

Bra att tänka på:

- Spelet är bara ett av många sätt att ta tillvara barns tankar. Du kan också använda dig av andra metoder. Tips finns t.ex. i Kompisväskans teorihäfte, kap 3.
- Ge barnen tillräckligt med tid att tänka och svara i sin egen takt.
- Ställ gärna följdfrågor för att bredda barnens svar. Använd frågeord som för processen vidare (vem, vad, när och hur?)
- Hjälp barnen att finna de rätta orden. Du kan också be barnen att dramatisera, rita eller på annat sätt uttrycka sig.
- Fråga om du inte förstår barnet.
- Undvik att styra, vägled istället.
- Förmedla att det barnen berättar är viktigt och intressant.
- Skriv ner och dokumentera det barnen berättar för att sedan kunna använda svaren under arbetet med dialogduken.

Handledning för arbetet med

Dagisfredens dialogduk

VAD ÄR EN DIALOGDUK?

Att arbeta med en dialogduk är en metod som skapar stora möjligheter till interaktion mellan medarbetarna, där resultatet är beroende av allas aktiva deltagande.

Metodiken bygger på att man i en liten grupp, fyra till sex personer, arbetar aktivt och involverar samtliga gruppdeltagare.

Arbetet utgår från en duk med tydliga uppgifter och frågor. Gruppen samlas runt duken.

Eftersom instruktioner, uppgifter och frågor är skrivna med text vänd utåt, kommer alla i gruppen att få läsa och förklara en uppgift för de övriga.

Gruppen ska följa instruktionerna på duken och föra en dialog kring de frågor som där framgår.

Den dialogduk som vi tagit fram innehåller sex frågeområden som ska arbetas igenom. Då alla är aktivt med i arbetet är man också gemensamt ansvariga för resultatet.

Arbetet med duken skapar en ökad förståelse för Dagisfreden och visar hur man på den egna enheten vill jobba för en trygg gemenskap och en förstärkt vi-känsla i arbetet.

SYFTE

Målet med arbetet kring dialogduken är att skapa ett koncept för hur du kan jobba kring temat Dagisfred tillsammans med barn, föräldrar och kolleger på ditt eget daghem eller i din egen barngrupp.

Genom en strukturerad diskussion är det lättare att dela erfarenheter, frågor och samla idéer till din verksamhet.

Samtidigt som anteckningar är viktiga så är det de goda samtalen som har störst betydelse för att hitta fungerande metoder och gemensamma riktlinjer för hur Dagisfreden ska se ut på just ditt daghem. Delaktighet är ett av ledorden. Delaktighet både vad gäller planering med kollegerna samt barns och föräldrars delaktighet i hela processen.

PRAKTISKT GENOMFÖRANDE

1. Avsätt ca tre timmar plus tid för pauser.
2. Samlas i grupper om fyra till sex personer och arbeta med en dialogduk per grupp.
3. Sitt gärna runt ett mindre bord och lägg duken så att alla ser.
4. Varje grupp behöver en egen dialogduk och anteckningsmaterial. De anteckningar som görs under arbetets gång kan sedan sammanställas och utgöra underlag för fortsatt arbete.
5. Gå igenom dialogduken punkt för punkt. Varje deltagare läser en uppgift i tur och ordning.
6. Var noggrann med att alla i gruppen är delaktiga i varje uppgift.

DAGISFREDEN

Dagisfreden ska påminna barn, pedagoger och vårdnadshavare om att var och en ska ha rätt att gå i ett tryggt och trivsamt daghem. Alla ska få känna sig värdefulla och respekterade på daghemmet. Syftet med verksamheten är att förebygga mobbning och ensamhet bland barn redan i tidig ålder.

Konceptet Dagisfred ska ytterligare stärka daghemmens arbete med respekt, delaktighet och trygghet.

SPELET FÖR DAGISFRED

För att göra barnen delaktiga i arbetet med Dagisfred finns ett spel som är utformat för att ta tillvara barnens tankar och idéer. Att spela spelet tillsammans med barnen är ett sätt att göra barnen delaktiga i planeringen av Dagisfreden.

Med hjälp av figurerna i spelet får barnen vara med och uttrycka sina åsikter och påverka hur Dagisfreden ska utformas på daghemmet.

Närmare anvisningar för spelet finns på spelets baksida.

Dialogduk för DAGISFRED

1. DIALOGEN

Den här metodiken bygger på goda samtal. Vad tycker du att är viktigt i en god dialog? Skriv några nyckelord som beskriver en god dialog. Orden får ligga som grund för att få en så bra dialog som möjligt i arbetet med dialogduken.

2. ATT JOBBA PÅ DAGHEM

Vår första uppgift är att du får berätta för de andra i gruppen vad som är det bästa med ditt arbete idag.

Berätta i tur och ordning.

6. AVSLUTANDE REFLEKTION, BORDET RUNT

Berätta i tur och ordning hur du tycker att samtalet och arbetsättet fungerat. Vad har fungerat bra och hur kan vi göra mer av det?

MÄNNISKOR
BARNSKYDDSFÖRBUND

folkhälsan

5. VAD ÄR NÄSTA STEG

Nu gäller det att gå vidare och fundera på hur Dagisfred förs in på din egen enhet under året. Gå igenom frågeställningarna nedan och berätta i tur och ordning efter varje fråga.

- Hur kan vi ta tillvara barnens tankar och idéer som synliggjorts med hjälp av t.ex. Dagisfredsspelet? Berätta i tur och ordning.
- Tänk på hur du kunde göra vårdnadshavare delaktiga i arbetet med Dagisfred.
- Vad behöver göras nu för att få in temat Dagisfred i den dagliga verksamheten? Hur ska det göras? När ska det vara gjort (ett tips är att göra upp en årsklocka)? Vem/vilka ansvarar för vad?

4. HUR KAN DU GÖRA BARN DELAKTIGA I ARBETET MED DAGISFRED

För att känna sig trygga behöver barn känna delaktighet. Fundera på frågorna nedan och berätta i tur och ordning hur du tänker.

- Vad innebär barns delaktighet för mig?
- Hur vet jag att vi lyckats med att göra barnen delaktiga?
- Vad tycker jag de vuxnas roll är, då det gäller att främja barns delaktighet?
- På vilket sätt ger jag barn möjlighet att uttrycka sina åsikter och hur tar jag tillvara barnens idéer?

3. DEFINITION AV TRYGGHET

Dagisfred handlar om att alla ska känna sig trygga på daghemmet. Fundera hur du ser på begreppet trygghet och vad det betyder för dig när du tänker på barnen i ditt daghem? Tänk först individuellt och berätta sedan i tur och ordning.

Dialogen är den klassiska formen för ett tydligt och lyhört utbyte av erfarenheter och idéer.

På så sätt kan man säga att dialogen inte bara är en metod, utan i första hand ett förhållningssätt som utgår ifrån en ömsesidig respekt.

Det dialogiska samtalet blir utforskande, lärande och kreativt genom att man öppet, lyhört och aktivt lyssnar på varandra.

Namn på verksamheten: DAGISFRED/ Utvecklingsarbete för att skapa ett koncept för Dagisfred på nationell nivå.

TIDSRAM: 2016

1. Bakgrund

Till en god hälsa hör goda relationer. Goda relationer läggs då barnen är små. Daghemmen är i nyckelposition då det handlar om att stärka barns relationer till varandra.

Folkhälsan har länge varit med och koordinerat Skolfreden i skolor i Finland. Nu vill vi inom ramen för projektet Kompisväskan-för goda relationer på daghem utvidga koncept till daghemmen. Dagisfred skapas för att påminna barn, pedagoger och vårdnadshavare om att var och en ska ha rätt att gå i ett tryggt och trivsamt daghem. Alla ska få känna sig värdefulla och respekterade på daghemmet. Syftet med verksamheten är att förebygga mobbning och ensamhet bland barn redan i tidig ålder. Dagisfred passar också väl i Folkhälsans mobbningsförebyggande hälsofrämjande arbete. Konceptet Dagisfred ska ytterligare stärka daghemmens arbete med respekt, delaktighet och trygghet.

2. Mål

Att skapa ett nationellt koncept för Dagisfred. Där barn, pedagoger och vårdnadshavare är delaktiga. Att tillsammans reflektera över vad som borde utvecklas på daghemmet för att alla ska känna sig trygga. Arbetet är inspirerat av Skolfred (www.koulurauha.fi) och MLLs koncept Eskarirauha (www.koulurauha.fi/eskarirauha) och är en av målsättningarna i det Ray finansierade projektet KOMPISVÄSKAN-för goda relationer på daghem. Dagisfred utvecklas i Svenskfinland i samarbete med Novia-studeranden på svenskspråkiga pilotdaghem och på finskspråkigt håll av MLLs koordinatörer. Studeranden kommer under våren 2016 i samarbete med pilotdaghem att förverkliga ett utvecklingsarbete där man tar fram olika arbetssätt för att jobba fram konceptet Dagisfred. Studeranden samlar in goda idéer och praxis för en "verksamhetsguide för Dagisfred" som i fortsättningen kan användas på daghem för att jobba kring temat. Publikationen kommer att tryckas upp både på svenska och finska. Eventuellt kommer tips och idéer för Dagisfred också att samlas på nätsidorna www.koulurauha.fi/eskarirauha och [andra nätsidor](#). Till Dagisfred-arbetet hör också att daghemmet utlyser Dagisfred på det egna daghemmet, samma dag då Skolfreden utlyses (23.8.2016). Kompismonstret Ole som togs fram för kompiskampanjen Säg hej o le kommer att fungera som maskot för Dagisfred. Dagisfredsarbetet kommer också att uppmärksammas i Buu-klubben under hösten 2016.

3. Vad görs för att uppnå målen?

Under våren och hösten 2016 kommer det att ordnas nätverksträffar för att göra pedagoger i Svenskfinland insatta i temat Dagisfred. Under nätverksträffarna kommer pedagogerna bl. a att få bekanta sig med Dialogduken och Dagisfredsspelet som metoder för att ta fram idéer för Dagisfred (se bifogade filer). Nätverksträffarna i de olika regionerna framgår i programbladet. Socionomstuderanden kommer också att ges möjlighet att ta del i nätverksträffar.

Centrala frågor i utvecklingsarbetet: Hur beaktas barns, pedagogers och vårdnadshavares delaktighet i utvecklingsarbetet, hur kan vi inkludera hela daghemmet i arbetet? Stöd i arbetet är en Dialogduk och Dagisfredsspelet (se bilagor) som skapats på Folkhälsan för att göra barn och pedagoger insatta och delaktiga i arbetet. Övergripande tema för skolfreden 2016 är mångfald. Hur kan temat beaktas på daghemmen? Hur kan daghemmen bygga upp en årsklocka så att temat Dagisfred genomsyrar all verksamheten under året lopp.

Studeranden samlar idéer på hur man på olika sätt kan jobba kring goda och trygga relationer på daghem. Idéer samlas också på "hur man kan ordna en fest för att utlysa Dagisfred på daghemmen. Alla idéer samlar till en slutprodukt "verksamhetsguide för Dagisfred"

Hur kan vi utvärdera arbetet bland barnen, föräldrarna och pedagogerna på daghemmen för att i fortsättningen ytterligare utveckla konceptet? Erfarenheterna tas tillvara för att utveckla Dagisfred. Novia-studeranden planerar hur utvärderingen kan sättas in under verksamhetens gång.

4. Samarbete

Dagisfreds-konceptet utarbetas tillsammans med MLL och studeranden vid yrkeshögskolan Novia. Kontinuerlig kontakt hålls till den forskarna Vilja Laaksonen vid Jyväskylä universitet och Laura Repo vid Helsingfors universitet och till styrgruppen för projektet Kompisväskan för goda relationer på daghem. Styrgruppen träffas regelbundet och medlemmarna får kontinuerligt ge sina synpunkter på arbetet. Styrgruppsmötena fungerar som ett naturligt bollplank vid frågor kring utformningen av Dagisfred. Ett fortsatt samarbete med YLE/BUU-klubben planeras då det nationella konceptet för daghemfred lanseras.

KALLOR:

MLLs publikation Lapsen kuulemisen menetelmiä.
 Verksamhetsguide för skolfreden läsåret 2015-2016
www.koulurauha.fi
[Mobbningsförebyggande arbete inom småbarnsfostran](#)
[Mobbar även småbarn \(www.folkhalsan.fi/mobbningismabarn\)](http://www.folkhalsan.fi/mobbningismabarn)
 Kompisväskan

Artikelöversikt

Bibliografisk data och årtal	Syfte	Metod	Resultat	Orsak till val av artikel
Bröström, S. 2012	Artikeln fokuserar på hur man skall få barn ha en aktiv roll i deras utbildning och i pedagogisk forskning.	Deltagande observation, vardagliga samtal, barn intervjuar varandra, digitala kameror.	Genom dessa metoder får barnen vara delaktiga och ha inflytande i planeringen av deras utbildning.	Artikel är vald för den bekräftar övrig litteratur inom teorikapitlet Etiskt förhållningsätt vid barn som medforskare.
Venninen, T., Leinonen, J., Lipponen, L. och Ojala, M. 2014	Artikeln fokuserar på de befintliga utmaningarna för barns delaktighet och de sätt som pedagoger på daghem kan arbeta som ett team för att möta dessa utmaningar.	Data analys av svar från frågeformulär som skickades ut till deltagarna.	Pedagogernas resultat visar att de kan till viss mån påverka utmaningar som uppkommer vid barns delaktighet.	Artikeln är vald för att den bekräftar övrig litteratur inom teori kapitlet som handlar om delaktighet.
Eaude, T., Sierksma, J., Thijs, J. och Verkuyten, M. 2015	Syftet med artikeln är att undersöka ifall implementering av empati i barngrupper	Experimentell vinjett studie	Efter implementering av empati i barngrupperna, började barnen hjälpa även övriga barn och	Artikeln är vald för att den bekräftar övrig litteratur med

	övervinner gränsningar inom kamratrelationer.		inte endast deras nära kamrater.	att barns empatiska förmåga utvecklas gradvis.
--	--	--	--	--

Sökord och träffar

Databas	Sökord	Avgränsning	Träffar	Val	Datum
Google Scholar	Children AND supporting participation AND child care	2010-	18000	1	10.2.2016
EBSCO	Children AND research participation	Full text 2010-	147	1	2.3.2016
EBSCO	Empathy AND children AND group	Full text 2010-	58	1	7.4.2016